

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

SKRIVELSE
2025-03-20

Ärendenummer:
NV-06274-22

Uppdrag att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog

Redovisning av ett regeringsuppdrag

Sammanfattning

Med denna skrivelse redovisar Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen det gemensamma regeringsuppdraget (regeringsbeslut 2022, M2022/01241) om att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog. Av uppdraget framgår att det är en utvärdering av det utvecklade arbetssättet som ska redovisas till regeringen.

Den nationella strategin har tagits fram i dialog med skogliga aktörer, och beslutades 2024-12-12.¹ Strategin syftar till att det statliga formella skyddet ska bidra till att uppnå Sveriges miljö kvalitetsmål och internationella mål. Strategins syfte är även att beskriva ett arbetssätt som bidrar till stärkt äganderättsperspektiv, samtidigt som skyddsvärda skogar inte avverkas utan bevaras genom antingen formellt skydd eller frivilliga avsättningar.

Utvärderingen av det utvecklade arbetssättet som strategin tydliggör har genomförts som en uppföljning. Resultaten från uppföljningen redovisas i denna skrivelse, och indikerar att:

- formellt skydd av skog inleds i ökande grad genom markägares intresseanmälan,
- avsteg från markägares medgivande sker restriktivt,
- markägares upplevelse och möjlighet att påverka skyddsprocessen har betydelse vid formellt skydd av skog,
- ambitionen inte nås rörande att skyddsvärda skogar inte avverkas utan bevaras,
- frivilliga avsättningar kompletterar det formella skyddet av skog.

Resultatet av uppföljningen indikerar sammantaget att arbetssättet har börjat förändras redan innan strategin fastställdes. Samtidigt indikerar resultatet att avverkningen av kända skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar ökar, med undantag för de skogliga värdekärnor som är registrerade nyckelbiotoper och områden med höga naturvärden.

Hur genomförandet av frivilligt formellt skydd utvecklas, och vad det kommer innebära för det formella skyddet, är avhängigt av att myndigheterna tillämpar strategins principer om arbetssättet. Men utvecklingen kommer också bero på vilket ansvar och vilken roll som markägare och skogliga aktörer tar för att områden med höga naturvärden bevaras.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen bedömer att följande skulle underlätta fortsatt genomförande av arbetssättet:

- Tillgången till resurser på myndigheterna och ersättningsmedel till markägare kommer att vara en faktor som påverkar genomförandet av arbetssättet hos både myndigheter och skogliga aktörer.
- En förteckning över skogar med höga naturvärden där markägaren under skyddsprocessen väljer att bevara områdena som frivilliga avsättningar.
- En mekanism som ger ett tydligt incitament för exempelvis virkesköpare att i sina kontakter med markägare bidra till arbetssättet med frivilligt formellt skydd.
- Mer flexibla biotopskydd skulle bland annat kunna främja markägarnas vilja att bevara och skydda biologiskt värdefulla skogar.

¹ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2024. Nationell strategi för formellt skydd av skog. Rapport 7168

- Nationella lättillgängliga kunskapsunderlag om skogar med höga naturvärden
- Ett arealmål för skydd av skog som även tar hänsyn till hur flera EU-rättsakter omhändertas i svensk kontext.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen gör bedömningen att en framtida utvärdering av arbetssättets bidrag till skogs- och miljöpolitiska mål bör ske tillsammans med annan utvärdering, till exempel av miljömålet Levande skogar. Då skulle det bli möjligt att sammanvägt utvärdera sådant som hur ett arbetssätt med frivillighet som grund har påverkat utvecklingen av miljö kvalitetsmålen, hur Sverige klarar kraven i EU:s naturvårdsdirektiv, och om de viktigaste områdena för biologisk mångfald bevaras långsiktigt. Samtidigt tar det tid att förändra arbetsmetoder, öka kännedom och kunskap om arbetssättet, och färdigställa handläggning av ärenden som har inletts innan arbetssättet fastställdes i strategin. Vi anser därför att en utvärdering av arbetssättet bör ske först om 5–10 år.

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	2
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	4
1. UPPDRAGET	5
2. UPPFÖLJNING AV DET UTVECKLADE ARBETSSÄTTET RÖRANDE FORMELLT SKYDD AV SKOG	6
2.1 Metod för uppföljningen baseras på strategins principer och uppdragsbeskrivningen	6
2.2 Formellt skydd inleds i ökande grad genom markägares intresseanmälan	9
2.3 Avsteg från markägares medgivande sker restriktivt	15
2.4 Markägares upplevelse och möjlighet att påverka skyddsprocessen har betydelse för frivilligheten	17
2.5 Skyddsvärda skogar avverkas	22
2.6 Frivilliga avsättningar kompletterar det formella skyddet	26
2.7 Slutsatser och bedömningar	29
2.8 Framtida utvärdering bör ske tillsammans med annan utvärdering	32
3. ÖVERSYN AV NATIONELL STRATEGI FÖR FORMELLT SKYDD AV SKOG	34
3.1 Strategin har ändrats i vissa delar jämfört med tidigare	34
3.2 Genomförande av översynen av strategin	35
4. REDOVISNING I MYNDIGHETERNAS ÅRSREDOVISNINGAR	37
5. KÄLLFÖRTECKNING	40

1. Uppdraget

Med denna skrivelse slutredovisar Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen det gemensamma uppdraget (regeringsbeslut 2022, M2022/01241) om att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog. Uppdraget har bestått av tre delar:

- 1) Översyn av den nationella strategin för formellt skydd av skog.
- 2) En utvärdering av det utvecklade arbetssättet som strategin tydliggör.
- 3) Beskrivningar av uppdragets genomförande i myndigheternas årsredovisningar 2022–2024.

Slutredovisningen av uppdraget har tyngdpunkt på del två. Den uppdaterade strategin för formellt skydd av skog beslutades den 12 december 2024 och benämns fortsättningsvis strategin. Genomförandet av översynen av strategin redogörs för i kapitel 3.2. Utvärderingen är genomförd som en uppföljning av arbetssättet, se kapitel 2. Det är avstämt med Regeringskansliet att en uppföljning svarar upp mot uppdragsbeskrivningen.³ Beskrivningar av uppdragets genomförande i myndigheternas årsredovisningar redovisas i kapitel 4.

Regeringsuppdraget har genomförts som ett myndighetsgemensamt projekt.

Styrgruppen har utgjorts av:

- *Naturvårdsverket*: enhetschef Regeringsuppdragsenheten, enhetschef Områdesskyddsgruppen, enhetschef Fastighetsgruppen adjungerad, skogsstrateg Landskapsgruppen adjungerad,
- *Skogsstyrelsen*: bitr. avdelningschef Skogsavdelningen, enhetschef Enheten för områdesskydd och ekonomiska stöd,
- *Länsstyrelsen*: enhetschef Naturvårdsgruppen Länsstyrelsen i Västerbottens län adjungerad.

Projektgruppen har utgjorts av:

- *Naturvårdsverket*: Emma Mogren/Anna Karin Cederblad (projektledare), Malin Lund, Olle Höjer, Lisa Fritzson, Kristina Erikson, Mikael Lindberg, Karin Marklund, Ulrika Wahlström, Viktor Mäkitalo, Sara Ottosson, Christina Frimodig,
- *Skogsstyrelsen*: Johan Åberg (projektledare), Ellen Salomonsson, Cecilia Spansk, Frida Karlsson.

Uppdraget har genomförts med stöd av ytterligare handläggare från Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och från länsstyrelserna i Skåne län, Uppsala län, Jämtlands län, Västerbottens län och Dalarnas län. Genomförandet av översynen av strategin har även präglats av bred samverkan med externa aktörer, se avsnitt 3.2 samt bilaga 4 i Nationell strategi för formellt skydd av skog.

² Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2024. Nationell strategi för formellt skydd av skog. Rapport 7168

³ Naturvårdsverket 2023. Diarienummer NV-06274-22, handling Tydliggörande om uppföljning

2. Uppföljning av det utvecklade arbetssättet rörande formellt skydd av skog

I det här kapitlet redovisar vi resultaten från den uppföljning som vi har gjort av det utvecklade arbetssättet som strategin tydliggör, se avsnitt 2.2–2.6. I avsnitt 2.7 redovisar vi slutsatserna från uppföljningen samt redogör för de bedömningar vi gör om vad som skulle underlätta fortsatt genomförande av arbetssättet. I avsnitt 2.8 redovisar vi bedömningen att en framtida utvärdering av arbetssättet bör ske längre fram och tillsammans med annan utvärdering, exempelvis av miljö kvalitetsmålen.

En utgångspunkt för arbetet har varit att uppföljningen ska kunna användas som underlag i en framtida utvärdering av arbetssättet.

2.1 Metod för uppföljningen baseras på strategins principer och uppdragsbeskrivningen

Uppföljningen av arbetssättet i avsnitt 2.2–2.4 har baserats på de principer för frivilligt formellt skydd som strategin anger. Dessa principer har tagits fram utifrån uppdragsbeskrivningen och den aktörsdialog som har genomförts vid framtagandet av strategin. Principerna är:

- Ett frivilligt formellt skydd innebär att markägare och myndigheten är överens om ett formellt skydd innan myndigheten fattar ett beslut.
- En intresseanmälan inleder skyddsprocesser på enskild markägares fastighet. Även en skyddsprocess som inleds på annat sätt kan genom en god dialog resultera i ett frivilligt formellt skydd.
- Markägare har en positiv upplevelse av skyddsprocessen.
- Undantag från markägarens medgivande till formellt skydd tillämpas restriktivt.

I uppföljningen, avsnitt 2.5–2.6 har vi även beaktat de ambitioner som uttrycks i regeringsuppdraget om att skyddsvärda skogar inte avverkas utan bevaras i någon form, och att markägare med fjällnära skog i högre grad anmäler intresse för formellt skydd i stället för att ansöka om tillstånd till avverkning.

2.1.1 Insamling av uppgifter om arbetssättet

Uppföljningen baseras i huvudsak på uppgifter som har samlats in under genomförandet av regeringsuppdraget och rör perioden januari 2023 till och med september 2024. Det innebär att uppgifterna omfattar den period då arbetssättet har utvecklats och successivt införts.

I tabell 1 framgår insamlingsmetod och källa för de uppgifter som avser arbete med formellt skydd hos länsstyrelser och Skogsstyrelsen under perioden januari 2023 till och med september 2024. De uppgifter som har samlats in är avgränsade till de formella skydd som rör skogsmark, där skog utgör ett prioriterat bevarandevärde.

Tabell 1 Uppgifter för perioden januari 2023 till och med september 2024 som har samlats in för uppföljningen av arbetssättet.

Uppgift	Metod och källa
Intresseanmälningar - Antal och areal - Bedömt antal med god respektive ej tillräckligt god naturvärdeskvalitet	<ul style="list-style-type: none"> • Enkät till länsstyrelserna • Uttag ur Skogsstyrelsens handläggargröd Navet • Enkät till Skogsstyrelsens distrikt
Bildade formella skydd - Antal naturreservat - Antal biotopskydd - Antal naturvårdsavtal	<ul style="list-style-type: none"> • Enkät till länsstyrelserna • Uttag ur Skogsstyrelsens handläggargröd Navet
Initiativ till bildade formella skydd - Helt eller delvis markägarinitiativ - Helt eller delvis myndighetsinitiativ	<ul style="list-style-type: none"> • Enkät till länsstyrelserna • Uttag ur Skogsstyrelsens handläggargröd Navet
Beslut utan medgivande - Antal	<ul style="list-style-type: none"> • Enkät till länsstyrelserna • Uttag ur Skogsstyrelsens handläggargröd Navet
Avslutade skyddsprocesser för att markägaren tackar nej - Antal	<ul style="list-style-type: none"> • Enkät till länsstyrelserna • Enkät till Skogsstyrelsens distrikt

Uppgifter för perioden 2020–2021 som har använts som jämförelse i uppföljningen är hämtade från ett myndighetsgemensamt projekt mellan Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och länsstyrelserna 2022, i samband med att skogspropositionen lades fram. Inom projektet skickades en enkät till länsstyrelserna för perioden 2020–2021. Enkäten innehöll dels en fråga om antal och areal av intresseanmälningar, dels en fråga om antal bildade formella skydd som inletts med en intresseanmälan. Motsvarande uppgifter för Skogsstyrelsen hämtades från handläggargrödet Navet. I sammanställningen av resultatet saknas uppgifter

från två länsstyrelser. Övriga uppgifter som har använts för jämförelse framgår i referens- och källförteckning.

2.1.2 Insamling av uppgifter om markägares upplevelse av formellt skydd

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen genomför regelbundet undersökningar för att se hur markägare som direkt berörs av formellt skydd upplever myndigheternas arbete med detta, den så kallade markägarenkäten. I undersökningen tillfrågas markägare som har fått ett formellt skydd inrättat på sin fastighet.

Den senaste undersökningen är från 2024 och gäller formella skydd som har inrättats under 2021–2023.⁴

2.1.3 Metodik för analys av avverkade värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar

Analys av areal avverkad värdekärna och sannolik kontinuitetsskog har genomförts av Metria AB. Som underlag för analysen har Skogsstyrelsens data över avverkade och avverkningsanmälda områden nyttjats tillsammans med data om Skogsstyrelsens registrerade nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt, länsstyrelsernas rapportering av kända värdekärnor samt data över sannolik kontinuitetsskog enligt satellitbildstolkning. En rasterbaserad överlappsanalys har använts för att ta fram information om den areal värdekärna som avverkningsanmälts respektive avverkats under åren 2022 till 2024.

För att undvika felkällor i analysen har geometrierna för skogliga värdekärnor eller sannolik kontinuitetsskog varit de samma under de tre åren. Likaså är noggrannheten i metoden som använts för att ta fram geometrierna för vad som avverkats densamma för de tre åren. Varje ingående dataskikt har olika noggrannhet beroende på exempelvis insamlingsmetod och inmätning. I analysen har de olika dataskikten slagits samman till överlappande 10 meter-pixlar, därför kan inga detaljer under storleksordningen 10x10 meter anges.

En osäkerhetsfaktor som kvarstår i analysen är kvaliteten i de geometrier som bedömts utgöra skoglig värdekärna respektive utgöras av sannolik kontinuitetsskog. Exempelvis om metodiken som har använts för att avgöra om områden utgörs av skoglig värdekärna skiljer sig åt mellan olika län. Gemensamt för geometrier av skogliga värdekärnor från länsstyrelserna är att de är fältbesökta av personal med naturvårdskompetens och att syftet med naturvärdesbedömningen av området varit att avgöra om området hyser tillräckliga naturvärden för att området utgörs av en skoglig värdekärna eller inte och i vad mån området kan aktualiseras för ett formellt skydd. Geometrierna för kontinuitetsskog som använts i överlappsanalysen är enbart den preciserade och delvis i fält kvalitetssäkrade delmängden av satellitbildskarterad kontinuitetsskog i boreal region, vilket bland annat innebär att dessa områden inte kalavverkats sedan 1960-talet. Det kan inte uteslutas att det i kontinuitetsskikten finns områden som inte är skoglig värdekärna. Underlag över kontinuitetsskogar beskrivs närmare i en rapport till Miljömålsberedningen.⁵

⁴ Enkätfabriken 2024. Diarienummer NV-25-005126. Formellt skydd av skog – en undersökning av markägares upplevelser av myndigheternas arbete 2021–2023. På uppdrag av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen

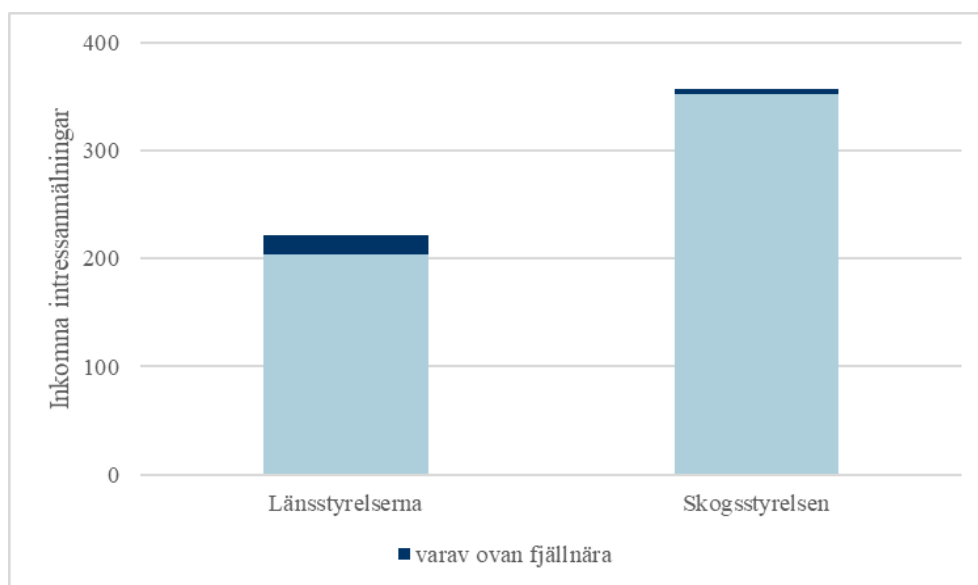
⁵ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2023. Urskogar och naturskogar – sammanställning av underlag och bedömning av arealer. Kunskapsunderlag till Miljömålsberedningen. Dnr SKS: 2023/3258 Dnr NV-02484-23

2.2 Formellt skydd inleds i ökande grad genom markägares intresseanmälan

En av strategins principer för frivilligt formellt skydd är att en intresseanmälan från markägaren inleder skyddsprocesser om formellt skydd på enskild markägares fastighet. För att de intresseanmälningar som lämnas in från markägarna ska kunna bli aktuella för formellt skydd behöver intresseanmälningarna omfatta skog av sådan naturvärdeskvalitet att de är prioriterade enligt strategin.

2.2.1 Markägarnas intresseanmälningar för formellt skydd ökar

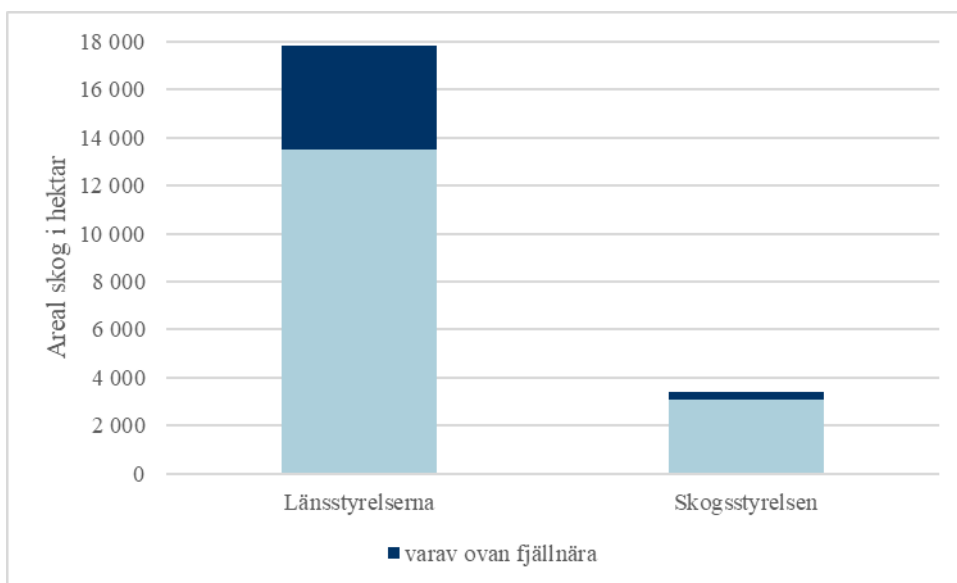
Totalt har det under perioden januari 2023 till och med september 2024 kommit in 556 intresseanmälningar från markägare till myndigheterna, se figur 1. Drygt 60 procent av dessa kommer in till Skogsstyrelsen. Ett begränsat antal intresseanmälningar berör skog ovan den fjällnära gränsen. Intresseanmälningar kommer in till samtliga länsstyrelser och distrikt på Skogsstyrelsen. Det finns inget tydligt mönster i exempelvis skillnader i antal mellan norra och södra Sverige.

Figur 1 Figuren anger antal inkomna intresseanmälningar från markägare till länsstyrelserna respektive till Skogsstyrelsen under perioden januari 2023 till och med september 2024.

Den intresseanmälda arealen under perioden uppgår till mer än 16 000 hektar skogsmark, där anmälningarna till länsstyrelserna utgör drygt 80 procent av arealen, se figur 2.

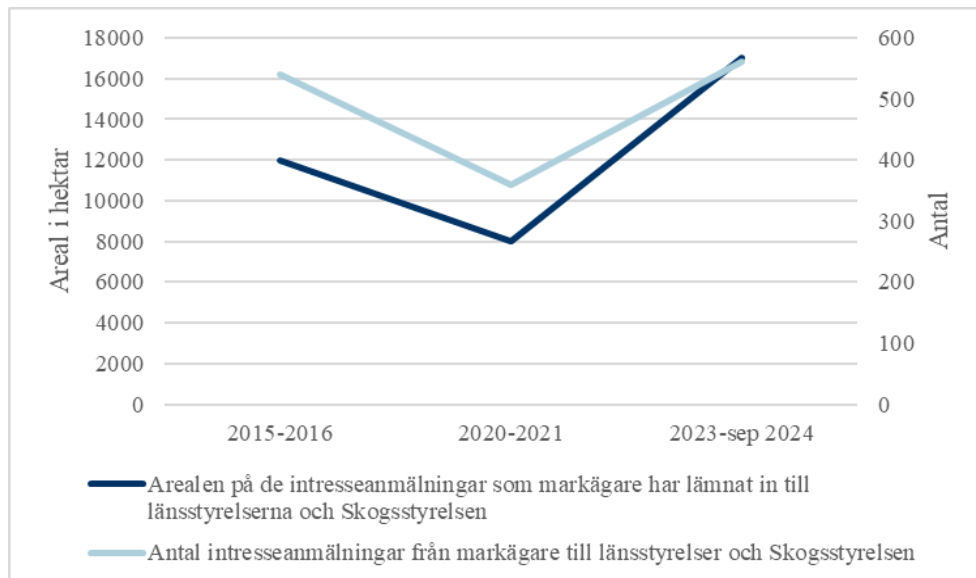
De intresseanmälda arealerna tenderar att vara större i norra Sverige. En knapp tredjedel av den intresseanmälda arealen utgjordes av skog ovan gränsen för fjällnära, vilket omfattar knappt 4 700 hektar.

Figur 2 Figuren anger arealen skog i hektar som markägarna har angett i de inlämnade intresseanmälningarna under perioden januari 2023 till och med september 2024.

Det finns uppgifter om intresseanmälningar även från tidigare perioder, se figur 3. Även om dessa uppgifter inte omfattar lika långa tidsperioder så tyder de på att antal inkomna intresseanmälningar ökar något mellan perioden 2015–2016⁶ till januari 2023 till och med september 2024. Denna tendens hade troligtvis varit tydligare om mätperioderna hade varit lika långa. Den sammanlagda arealen på de inlämnade intresseanmälningarna har också ökat jämfört med 2015–2016. Uppgifterna för perioden 2020–2021 indikerar ett lägre antal inkomna intresseanmälningar, men här behöver beaktas att resultat från två länsstyrelser saknas.

⁶ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2017. Slutredovisning av regeringsuppdrag att årligen rapportera arbetet med att införa en kompletterande arbetsmetod för skydd av värdefull natur. NV-06416-14, SKS 2014/2313

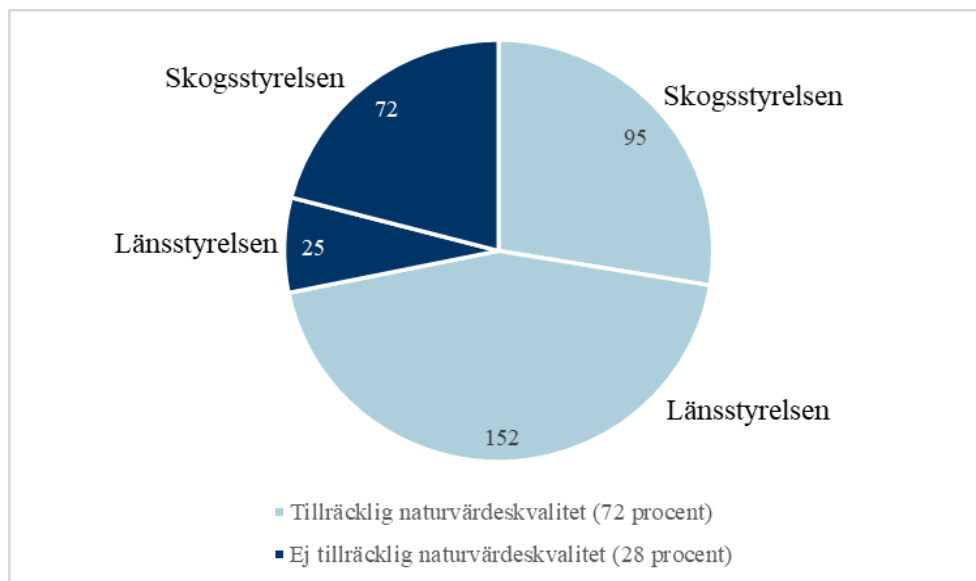

Figur 3 Antal och areal på de intresseanmälningar som markägare har lämnat in till länsstyrelserna och Skogsstyrelsen, under tre perioder mellan 2015 till och med september 2024. Perioden 2020–2021 saknas uppgifter från två länsstyrelser. Perioden januari 2023 till och med september 2024 är kortare än de två övriga perioderna.

2.2.2 Naturvärdeskvaliteten är ofta hög i de områden som markägare intresseanmält

Strategin anger att formellt skydd bör bildas där naturvärdena är höga och där det är mest ändamålsenligt för det långsiktiga bevarandet. Statens resurser är begränsade och det finns ingen skyldighet för myndigheterna att bilda eller teckna avtal om formellt skydd för alla markägares områden med värdefull natur. Myndigheterna behöver därför bedöma och kvalitetssäkra de intresseanmälningar som lämnas in och prioritera vilka skogar som kan ges ett formellt skydd.

Myndigheterna har kvalitetsbedömt drygt 60 procent av de områden som markägare har intresseanmält januari 2023 till och med september 2024. Bedömningen av områdena visar att ungefär tre fjärdedelar har en naturvärdeskvalitet som innebär att de kan prioriteras för formellt skydd, se figur 4. Resultatet indikerar att det är högre naturvärdeskvalitet hos de intresseanmälningar som lämnas till länsstyrelserna jämfört med de som lämnas till Skogsstyrelsen. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har inte haft möjlighet att undersöka orsaken till denna skillnad.

Figur 4 Bedömning av naturvärdeskvalitet för formellt skydd på de intresseanmälningar (i antal) som markägare har lämnat in och som myndigheterna hunnit kvalitetsbedöma under perioden januari 2023 till och med september 2024.

För en fjärdedel av de intresseanmälningar som håller tillräcklig naturvärdeskvalitet för formellt skydd enligt länsstyrelsens bedömning, har länsstyrelsen behövt meddela markägaren att skyddsprocessen inte kan inledas på grund av resursbrist i närtid. Motsvarande siffror finns inte att tillgå för Skogsstyrelsens del.

Även naturvärdeskvaliteten på intresseanmälningar för perioden 2015–2016 var överlag hög.⁷ Knappt 90 procent av de bedömda intresseanmälningarna uppfyllde grundkravet på en skogsbiologisk värdekärna. Detta är däremot inte jämförbart med uppgifterna för perioden januari 2023 till och med september 2024, eftersom det i de senare resultaten även ingår en bedömning om området når tillräckliga poäng i strategin för att prioriteras för formellt skydd utöver att uppfylla strategins grundkrav om värdekärna.

2.2.3 Ökande grad av markägarinitiativ har inlett de formella skydd som bildas

Av regeringsuppdraget framgår att arbetsformer där markägarna i första hand föreslår områden för formellt skydd bör utvecklas. Det framgår också att myndigheterna ska ha möjlighet att ta initiativ till skydd för att Sverige ska kunna genomföra nationella och internationella åtaganden om biologisk mångfald på ett rättssäkert och effektivt sätt.

Uppföljningens resultat för perioden januari 2023 till och med september 2024 visar att markägarinitiativ helt eller delvis har varit grunden för 65 procent av besluten om biotopskydd, se tabell 2. Nästan hälften av alla naturvårdsavtal som tecknats av båda myndigheterna är markägarinitierade, andelen är högre på de naturvårdsavtal som

⁷ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2017. Slutredovisning av regeringsuppdrag att årligen rapportera arbetet med att införa en kompletterande arbetsmetod för skydd av värdefull natur. NV-06416-14, SKS 2014/2313

Skogsstyrelsen tecknar. För beslut om naturreservat där skog ingått som ett prioriterat bevarandevärde är det en fjärdedel som har inletts helt eller delvis genom markägarinitiativ.

Tabell 2 Antal bildade formella skydd som berör skog under perioden januari 2023 till och med september 2024, samt hur stor andel av dessa som helt eller delvis har inletts som följd av en intresseanmälan från markägare.

	Naturreservat	Biotopskydd	Naturvårdsavtal
Antal bildade formella skydd *)	245	153	54
Andel initierade av markägare	24 procent	65 procent	48 procent

*) I uppföljningen ingår endast de beslut eller naturvårdsavtal där skog har varit ett prioriterat bevarandevärde.

Att andelen bildade formella skydd som har initierats av markägare är lägst för naturreservat är förväntat och kan ha flera förklaringar. Naturreservat som skyddsinstrument har i hög grad använts för att skydda större sammanhängande skyddsvärda områden. Ofta har många markägare berörts, vilket lägger ett större ansvar på myndigheten för att initiera kontakter under skyddsprocessen. Att bilda naturreservat tar normalt längre tid än både biotopskydd och naturvårdsavtal. De naturreservat som beslutats under perioden har sannolikt i hög grad inletts innan nuvarande arbetssätt har utvecklats.

Det finns uppgifter om antal bildade formella skydd som inletts på initiativ av markägare för perioden 2020–2021. Även om uppgifterna inte är helt jämförbara indikerar de en fördubbling av antal bildade och markägarinitierade formella skydd från perioden 2020–2021 till perioden januari 2023 till och med september 2024.

2.2.4 Bättre webbinformation om intresseanmälan för formellt skydd

I strategin lyfts betydelsen av att markägare lätt kan hitta information om formellt skydd och höga naturvärden och få stöd i bevarandefrågor, för att skyddsprocesser i hög grad ska kunna utgå från markägares intresseanmälan.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har uppdaterat sin webbinformation våren 2023 i syfte att underlätta för markägare att hitta riktad information om formellt skydd. Länsstyrelserna har därefter gjort en översyn av sin webbinformation hösten 2023 med utgångspunkt från den nationella informationen. Från och med januari 2025 finns det, med något enstaka undantag, uppdaterad information om hur markägare kan anmäla intresse för formellt skydd på samtliga länsstyrelser, Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets webbplatser.

I samband med att Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen uppdaterade sin webbinformation våren 2023 genomfördes nio intervjuer med enskilda markägare. Syftet med dessa intervjuer var bland annat att få ett antal enskilda markägares konkreta synpunkter på den uppdaterade informationen på Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens webbsidor. Det framkom bland annat att flertalet av de intervjuade upplevt att det är svårt att få tillgång till allsidig information. De intervjuade angav att de i hög grad vänder sig till myndigheterna för att få

information om olika sätt att bevara eller bruka skogar med höga naturvärden, medan de söker sig till andra rådgivare för mer ekonomiska frågor kopplade till sitt skogsbruk. De intervjuade uttryckte sig positivt om sin upplevelse av myndigheternas webbsidor när det handlade om information om möjligheten för markägare att lämna in intresseanmälan om formellt skydd av skog.

2.2.5 Diskussion

I avsnitt 2.2.1 framgår att trenden för antal intresseanmälningar är ökande. Även antal beslut som har sin grund helt eller delvis i en intresseanmälan från markägare tycks öka, se avsnitt 2.2.3. Antalet intresseanmälningar under perioden är fler än antal bildade formella skydd, vilket indikerar att antal formella skydd som inleds genom markägarinitiativ skulle kunna fortsätta att öka om kvaliteten i intresseanmälningarna är tillräckligt hög. Arealen intresseanmälningar är dock lägre än den årliga areal formellt skydd som bildas för närvarande, vilket kan vara en aspekt att följa upp framöver.

Aktörsdialogen om att utveckla arbetssättet har berört olika nyckelfaktorer för att arbetssättet ska få genomslag och vad som behövs för att markägare ska föreslå områden för formellt skydd. En nyckelfaktor som har lyfts är vikten av att myndigheter omhändertar det intresse för formellt skydd som markägare visar. Tidsaspekten är då viktig för markägare, exempelvis hur lång tid det tar för en markägare att få besked om ett intresseanmält område kan vara aktuellt för formellt skydd. Det handlar också om att markägaren inte ska behöva vänta för länge på beslut och intrångsersättning när man är överens om att gå vidare med att bilda ett formellt skydd. Tillgängliga kunskapsunderlag kommer spela roll för hur snabbt markägare kan få besked om området kan vara aktuellt för formellt skydd, även om myndigheterna i många fall kommer behöva inventera områdena i fält för att kvalitetssäkra markägarnas intresseanmälningar. Tillgången på personalresurser på myndigheterna och tillgången på ersättningsmedel till markägare kommer också ha betydelse för denna nyckelfaktor. Det framfördes i aktörsdialogen en oro för att bristande resurser hos myndigheterna kommer att leda till allt för långa handläggningstider, med minskat intresse hos markägare för naturvård som följd. Det framkom även oro för att intresserade markägare, som inte kan få avkastning för sin skog på annat sätt, blir ekonomiskt drabbade. För att myndigheternas arbete med formellt skydd ska vara trovärdigt och förutsägbart framhåller en del aktörer även vikten av stabilitet i resurser.

En annan nyckelfaktor som lyfts fram i dialogerna med skogliga aktörer är kunskapsförmedling till markägare. I strategin understryks att riktade informationssatsningar är viktigt och något som bör ske i samverkan mellan skogliga aktörer och myndigheter. Skogsstyrelsens rådgivningsverksamhet är också något som aktörerna anger som en framgångsfaktor och viktigt stöd till markägare. Att markägare, myndigheter och övriga skogliga aktörer har tillgång till ett samlat nationellt kunskapsunderlag över skogar med höga naturvärden underlättar möjligheten till prioritering och val av åtgärd. Vidare finns även Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets regeringsuppdrag om att utveckla digitala kunskapsunderlag om skogens natur- och kulturmiljövärden, vilket sträcker sig mellan 2022–

2027.⁸ I det pågår utveckling av olika digitala kunskapsunderlag om natur- och kulturmiljövärden med hjälp av fjärranalysdata och maskininlärning. Det långsiktiga målet med det uppdraget är att det ska finnas rikstäckande öppna digitala underlag som visar indikationer på förekomst av olika värden i skogen. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen bedömer att kunskapsunderlagen på sikt skulle kunna hjälpa markägare att identifiera vilka skogar som kan prioriteras för områdesskydd. För att bidra till fler markägarinitierade formella skydd är det viktigt att underlagen blir lättillgängliga och användarvänliga för markägare.

Det är inte bara mängden intresseanmälningar som har betydelse för utvecklingen av andelen markägarinitierade formella skydd som beslutas. Även i vilken utsträckning skyddsvärda skogar blir avverkningsanmälda eller berörs av ansökningar om tillstånd till avverkning har betydelse. Myndigheterna kan fortsatt behöva ta initiativ till formellt skydd om skogliga värdekärnor som hotas av avverkning bedöms vara av betydande vikt att skydda formellt enligt strategin och där det i det enskilda fallet är befogat med undantag från markägarens medgivande. Det innebär att det finns ett beroende mellan mängden inklusive kvaliteten på de intresseanmälda områdena, avverkningshot mot områden av betydande vikt att bevara och tillgängliga resurser för formellt skydd.

2.3 Avsteg från markägares medgivande sker restriktivt

I strategins principer för frivilligt formellt skydd ingår att markägare och myndigheten är överens om ett formellt skydd innan myndigheten fattar ett beslut. Det ingår även att undantag från markägarens medgivande till formellt skydd tillämpas restriktivt av myndigheterna.

2.3.1 Beslut utan medgivande från markägare

Av de 153 beslut om biotopskydd som Skogsstyrelsen har fattat under perioden januari 2023 till och med september 2024 har inga beslut tagits utan markägares medgivande. Av de 245 beslut om naturreservat där skog var ett prioriterat bevarandevärde och som länsstyrelserna har fattat var det nio beslut, ungefär fyra procent, som har tagits innan det fanns överenskommelse med alla markägare. Några länsstyrelser har valt att i fritextkommentarer till resultatredovisningen ange motiv till att beslut fattats utan överenskommelse med alla markägare. I drygt hälften av dessa nio fall är en förklaring att det fanns enstaka mindre skiften mitt i det blivande naturreservatet där överenskommelse om ersättning inte träffats med markägaren. En annan förklaring är att någon delägare av fastigheten motsatte sig reservatsbildning medan övriga delägare är överens med länsstyrelsen.

Under perioden januari 2021 till och med september 2023 har fyra, det vill säga en procent, av de beslut om biotopskyddsområden som Skogsstyrelsen fattat beslutats utan att överenskommelse hade träffats med samtliga berörda markägare. För länsstyrelserna

⁸ Regeringsbeslut N2022/01391. Uppdrag att utveckla digitala kunskapsunderlag om skogens natur- och kulturmiljövärden

indikerar uppgifterna att knappt tio procent av besluten om naturreservat under motsvarande period har tagits utan att överenskommelse om ersättningar träffats med samtliga markägare inom reservatsområdet. I länsstyrelsernas uppgifter för perioden 2021–2023 ingår dock skydd av alla naturtyper, medan uppföljningen januari 2023 till och med september 2024 enbart omfattar områden med skyddsvärd skog.⁹

2.3.2 Diskussion

Uppgifterna om antal beslut utan medgivande visar att det rör sig om få beslut. Eftersom det är så få beslut är det svårt att uttala om de indikerar att färre beslut om formellt skydd av skog fattas utan markägares medgivande. När det gäller beslut om naturreservat kommer det även de kommande åren ingå en andel områden där skyddsprocessen pågått länge, det vill säga redan innan arbetssättet har börjat utvecklas. I strategin anges att i ärenden som inletts före februari 2023 kan det vara befogat med undantag från markägares medgivande för att tillvarata den redan gjorda investeringen om delar av området redan ersatts och för att uppnå syftet med det formella skyddet. I strategin anges även att undantag från markägares medgivande kan vara befogat. I ett sådant fall, som är ett av de nio beslut som nämns i avsnitt 2.3.1, har beslutet överklagats av markägaren och det har även avgjorts av regeringen. Regeringen ansåg att det i det aktuella ärendet fanns skäl för att det allmänna intresset hade företräde före det enskilda intresset och delade länsstyrelsens bedömning att områdets höga naturvärden motiverade ett skydd som naturreservat.

I dialogen med myndigheterna kring att utveckla arbetssättet framkommer bilden att förändringen till mer restriktivitet är påbörjad, och restriktiviteten kommer att vara en viktig del i implementeringen av strategin under 2025. Det kommer finnas behov av fortsatt kalibrering och erfarenhetsutbyte så att myndigheterna når en likvärdig grundtillämpning, även om avvägningen mellan det enskilda och allmänna intresset behöver ske från fall till fall.

Vilket ansvar markägare tar, se avsnitt 2.2.5, eller inte tar, se avsnitt 2.5, för bevarande av områden där undantag från frivillighet är befogat kommer också påverka behovet av antal beslut utan medgivande. I strategin framgår att tydlig information, dialog och stöd samt regelbunden samverkan med skogliga aktörer är viktiga nyckelfaktorer för att minska behovet av beslut utan markägares medgivande.

⁹ Naturvårdsverket 2024. Återrapportering av medelsanvändning och resultat för skydd av och åtgärder för värdefull natur 2021–2023. Redovisning enligt 8 c § förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket. Rapport 7135

2.4 Markägares upplevelse och möjlighet att påverka skyddsprocessen har betydelse för frivilligheten

En av strategins principer för frivilligt formellt skydd är att markägare har en positiv upplevelse av skyddsprocessen. Detta har varit en viktig utgångspunkt för arbete med formellt skydd även i tidigare strategier. Av strategin framgår att myndigheterna bör vara lyhörda för markägarens önskemål om bevarandeform, inom de ramar som respektive skyddsform sätter och utifrån det syfte som ett formellt skydd av området ska uppnå. Att markägare har en valmöjlighet att tacka nej till formellt skydd är en följd av strategins principer om frivilligt formellt skydd.

2.4.1 Markägares upplevelse av bildat formellt skydd

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen genomför regelbundet undersökningar för att se hur markägare som direkt berörs av formellt skydd upplever myndigheternas arbete med detta. Under 2024 har markägare, som berörs av olika slags formellt skydd som bildats under perioden 2021–2023, tillfrågats. Tidsperioden då markägarna berörs av myndigheternas process sammanfaller därför endast till mindre del med den period då arbetssättet har utvecklats. Enkäten har besvarats av 640 av de totalt 1 282 markägare som enkäten skickades till. Vi återger här endast ett urval av de frågor som ställs i undersökningen.¹⁰

Vad tycker markägare om att de har fått ett formellt skydd på sin mark

Andelen markägare under perioden 2021–2023 som var delvis eller mycket positiva varierade mellan 64–94 procent, beroende på vilken skyddsform som inrättats på deras mark. Markägare som berörs av ett naturvårdsavtal är mest positiva.

Jämfört med undersökningen som genomfördes 2020, vilken omfattade inrättade formella skydd under perioden 2017–2019, har andelen positiva markägare som direkt berörs av formellt skydd ökat.¹¹ Det gäller oavsett skyddsform. I figur 5 framgår hur markägares nöjdhet med att ett formellt skydd inrättats på deras mark har förändrats genom åren från den första undersökningen 2008 till nu.^{12, 13, 14, 15}

¹⁰ Enkätfabriken 2024. Diarienummer NV-25-005126. Formellt skydd av skog – en undersökning av markägares upplevelser av myndigheternas arbete 2021–2023. På uppdrag av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen

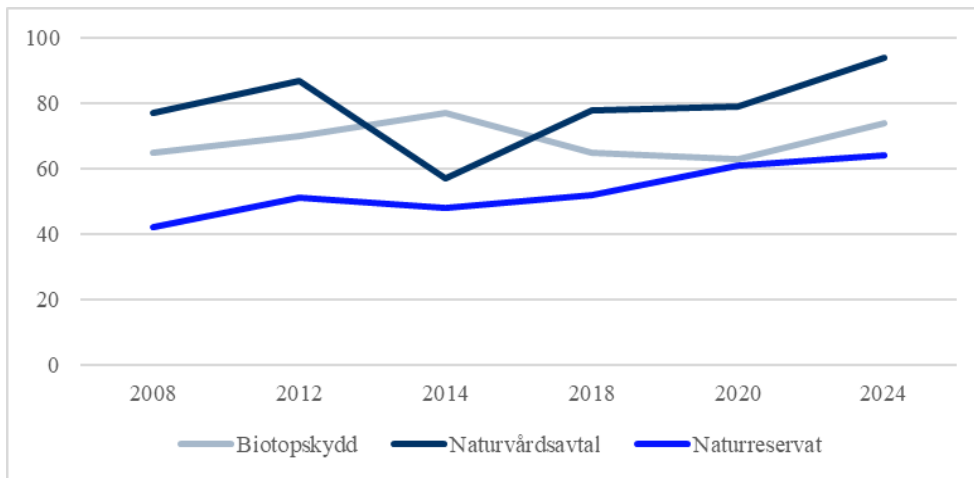
¹¹ IVL Svenska Miljöinstitutet 2020. Formellt skydd av skog - en undersökning av markägares upplevelser av myndigheternas arbete 2017–2019. På uppdrag av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen

¹² CMA Research AB 2018. Formellt skydd av natur – undersökning av markägares upplevelser av myndigheternas arbete 2014–2016. På uppdrag av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen

¹³ TNS Sifo 2014. Uppföljning av formellt skydd av skog – berörda markägares upplevelser av myndigheternas arbete under 2012 och 2013. På uppdrag av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen

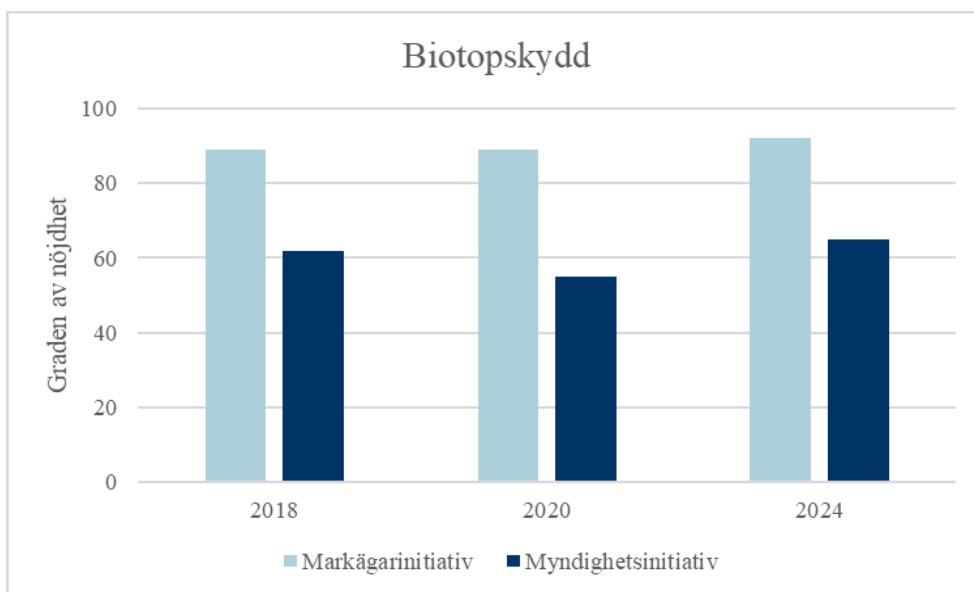
¹⁴ WSP Analys & strategi 2012. Processerna för formellt skydd av skog – en uppföljning av markägares upplevelser 2009–2010. På uppdrag av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen

¹⁵ WSP Analys & strategi 2008. Formellt skydd av skog – markägarnas synpunkter. På uppdrag av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen

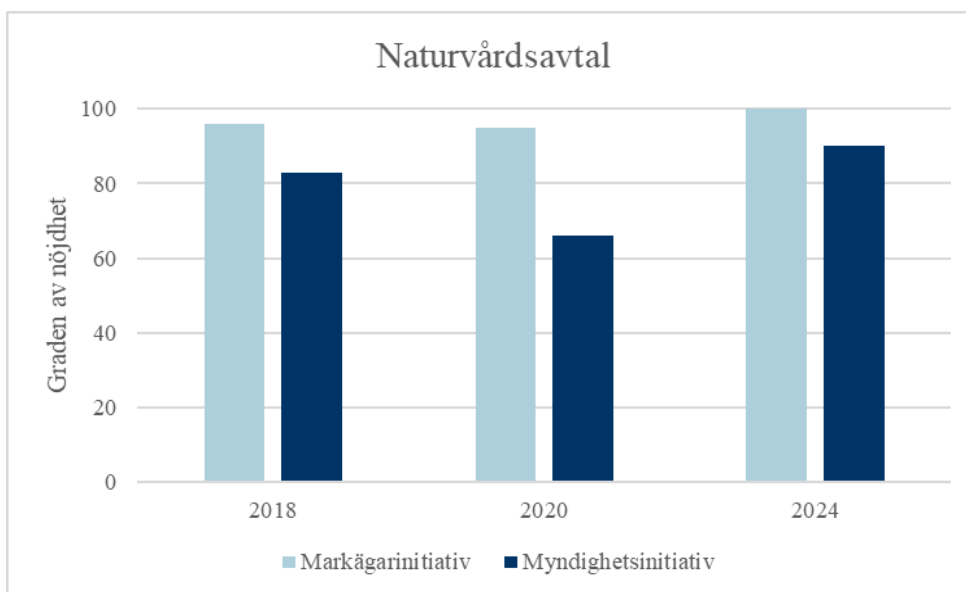

Figur 5 Andel av de markägare som besvarat enkäten med att de är mycket positiva eller delvis positiva med att ett biotopskydd, naturvårdsavtal eller naturreservat inrättats på deras mark. Enbart markägare som berörts av naturvårdsavtal med Skogsstyrelsen redovisas eftersom för få svar har lämnats från markägare som ingått naturvårdsavtal med länsstyrelserna.

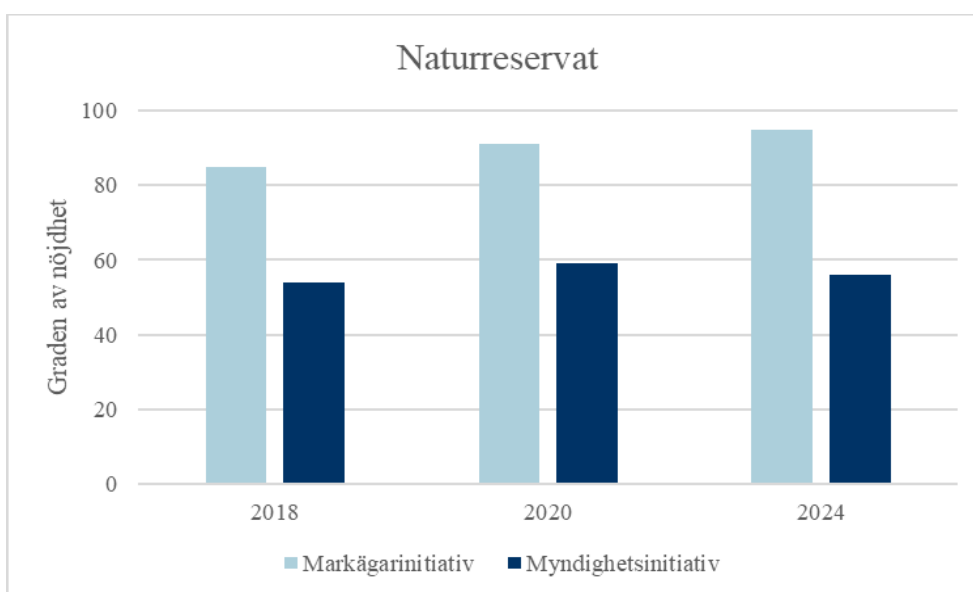
Resultaten i undersökningarna indikerar att om markägarna har tagit initiativ till ett formellt skydd, jämfört med om initiativet tagits av Skogsstyrelsen eller länsstyrelsen, så är markägaren mer positiv. Det gäller framför allt vid bildande av biotopskydd och naturreservat. Skillnaden över tid är liten. Resultaten framgår i figur 6–8.

Figur 6 Andel markägares grad av nöjdhet vid inrättande av biotopskydd uppdelat på om markägare eller myndighet tagit initiativ till det formella skyddet, i undersökningarna 2018, 2020 och 2024.

Figur 7 Andel markägares grad av nöjdhet vid upprättande av naturvårdsavtal uppdelat på om markägare eller myndighet tagit initiativ till det formella skyddet, i undersökningarna 2018, 2020 och 2024.

Figur 8 Andel markägares grad av nöjdhet vid inrättande av naturreservat uppdelat på om markägare eller myndighet tagit initiativ till det formella skyddet, i undersökningarna 2018, 2020 och 2024.

2.4.2 Markägares upplevelse av att få välja mellan olika skyddsformer

Under perioden 2021–2023 upplever knappt 70 procent av markägarna på vars mark det inrättats ett biotopskydd eller tecknats ett naturvårdsavtal att de helt eller delvis fått möjlighet att välja skyddsform. Andelen är lägre för de markägare där det inrättats ett naturreservat, drygt 50 procent.

Markägare som själva initierat bildande av det formella skyddet på sin mark upplever att de har fått välja skyddsform i större utsträckning än de markägare på vars mark det formella skyddet initierades av myndigheten. Ungefär 80 procent av de tillfrågade markägarna som själva har initierat bildande av naturreservat eller biotopskyddsområde upplevde att de helt eller delvis kunnat välja skyddsform. Det kan jämföras med ungefär hälften av markägarna i de ärenden där myndigheten tagit initiativ till naturreservatet eller biotopskyddsområdet.

Frågan om i vilken utsträckning myndigheterna har gett markägaren tydliga möjligheter att välja mellan skyddsformer har inte ställts i myndigheternas tidigare undersökningar om markägares upplevelse av formellt skydd.

2.4.3 Myndigheter avslutar skyddsprocess till följd av markägares val

Uppgifter om avslutade skyddsprocesser som följd av att markägare önskat detta har samlats in från länsstyrelserna och Skogsstyrelsen för perioden januari 2023 till och med september 2024. Det finns inga jämförbara uppgifter om avslutade skyddsprocesser från tidigare perioder.

Av det insamlade resultatet från länsstyrelserna framgår att 102 skyddsprocesser har avslutats innan beslut efter önskemål från markägaren. I knappt 20 procent av dessa har markägare uppgett till länsstyrelsen att de avser att bevara området genom en frivillig avsättning. Huvuddelen av de avslutade skyddsprocesserna inleddes genom ett myndighetsinitiativ. Det har även förekommit att skyddsprocesser som inleddes till följd av intresseanmälan från markägare avslutades för att markägaren ändrade sig.

Skogsstyrelsen har under samma period efter önskemål av markägaren avslutat ett knappt 40-tal skyddsprocesser innan beslut fattats. Dessa skyddsprocesser inleddes i lika många fall till följd av en intresseanmälan som ett myndighetsinitiativ. I ett drygt 10-tal av dessa skyddsprocesser har markägare uppgett till Skogsstyrelsen att de avser att bevara området genom en frivillig avsättning.

Ett områdesskyddsärende innefattar ofta flera fastigheter med olika markägare, vilket innebär att det finns flera skyddsprocesser per ärende.

2.4.4 Diskussion

Markägarenkäten visar att andelen markägare som är positiva till att formellt skydd har inrättats på deras mark ökar. Men förändringen kan inte ännu knytas till det arbetssätt som utvecklats inom ramen för översynen av strategin, eftersom flera av de formella skydd som beslutats under perioden 2021–2023 inleddes innan arbetssättet utvecklades. I enkäten framkommer även att markägare upplever det som mer positivt med bildande av formellt skydd om de själva har tagit initiativ till det. Därför är det relevant för arbetssättet med frivilligt formellt skydd att fortsätta arbeta för att skyddsprocesser inleds med en intresseanmälan från markägare. Däremot kan en skyddsprocess som inleds på annat sätt genom en god dialog också resultera i ett frivilligt formellt skydd och en positiv upplevelse av skyddsprocessen.

När det gäller i vilken utsträckning skyddsprocesser avslutats efter önskemål från markägare och möjligheten för markägare att välja skyddsform finns inga äldre uppgifter som kan visa

på om och vilken förändring som skett. Men i dialogen med myndigheterna i samband med att arbetssättet har utvecklats har det framkommit att markägares valmöjlighet är något som myndigheter i högre grad beaktar i kontakterna med markägare kring formellt skydd. Myndigheterna har även tidiga kontakter med markägare, till exempel som följd av avverkningsanmälan eller i samband med rådgivning om ekonomiska stöd. Där lämnas information om möjligheter till formellt skydd för ett område. Men om markägaren inte visar ett intresse för ett formellt skydd leder dessa kontakter inte alltid till en skyddsprocess. Detta ingår också i markägares valmöjlighet, men är svårare att följa upp eftersom dessa kontakter ofta sker utan att ett ärende inletts.

Markägares möjlighet till val av skyddsform begränsas av de ramar som respektive skyddsform sätter och utifrån det syfte som ett formellt skydd av området ska uppnå. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har i juni 2023 redovisat ett regeringsuppdrag om ett mer flexibelt, ändamålsenligt, attraktivt biotopskydd samt skydds- och ersättningsformer anpassade för fjällnära skog.¹⁶ När det gäller det redovisade förslaget om en ny variant av naturvårdsavtal för skogar ovan den fjällnära gränsen så har Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen omhändertagit detta och utformat riktlinjer som gäller från 1 januari 2025.¹⁷ Vi bedömer att den nya avtalsformen kan komma att bidra till ökade incitament för markägare ovan den fjällnära gränsen att välja intresseanmälan för formellt skydd i stället för att ansöka om tillstånd till avverkning. När det gäller de redovisade förslagen i syfte att göra skyddsformen biotopskydd mer flexibel, ändamålsenlig och attraktiv inväntar dessa regeringens beredning. Vi bedömer fortsatt att förslagen om flexiblare biotopskydd skulle kunna främja markägarnas vilja att bevara och skydda biologiskt värdefulla skogar och bidra till ökade valmöjligheter för markägare. I redovisningen av uppdraget om flexiblare skyddsformer framgår att en ökad attraktivitet även kräver säker, tillräcklig och skyndsam kompensation, vilket överensstämmer med bilden som framgår i avsnitt 2.2.5 i denna skrivelse.

Ett frivilligt formellt skydd och en ökad lyhördhet för markägares önskemål om bevarandeform kan medföra att ett skyddsvärt område bevaras med en kombination av flera olika skyddsformer och frivilliga avsättningar. Markägares möjligheter att välja att avsluta en skyddsprocess bedöms bidra till en stärkt äganderätt för markägare. Men det innebär också en risk att myndigheterna lägger handläggningsresurser på områden som inte får ett formellt skydd. Utöver att fortsatt följa upp markägares valmöjlighet och upplevelse av frivillighet i det formella skyddet behöver även kostnadseffektiviteten i det formella skyddet följas upp. Det gäller inte enbart kostnadseffektiviteten för arbete med att bilda formellt skyddade områden utan också vad en kombination av skyddsformer innebär för en effektiv förvaltning av de områden som skyddas formellt.

¹⁶ Skogsstyrelsen 2023. Förslag på mer flexibla biotopskydd samt anpassade skydds- och ersättningsformer för det fjällnära området. Skogsstyrelsens rapport 2023/09

¹⁷ Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket 2024. Naturvårdsavtal. Riktlinjer för tillämpning. Version 4.0. Dnr SKS 2024/1303, NV-03404-24.

2.5 Skyddsvärda skogar avverkas

I uppdragsbeskrivningen uttrycks ambitionen att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar, och att det finns ett stort behov av att bevara och skydda biologiskt värdefulla skogar.¹⁸

2.5.1 Avverkning sker av skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har följt upp i hur hög grad kända skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar utanför formellt skyddade områden antingen har anmälts för avverkning, eller där tillstånd söks för avverkning respektive avverkats perioden januari 2022 till och med september 2024.

Den sammanlagda arealen kända skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar utanför formellt skyddad skog som ingår i uppföljningen perioden januari 2022 till och med september 2024 uppgår till omkring 2,4 miljoner hektar skogsmark. Detta överensstämmer relativt väl med de skattningar av naturskog som gjordes i rapport till Miljömålsberedningen 2023, när skillnader i hur analyserna gjorts har beaktats.¹⁹ Knappt en halv miljon hektar av dessa ligger ovan gränsen för fjällnära skog. Arealen registrerade nyckelbiotoper och områden med höga naturvärden utanför formellt skyddad skog är en delmängd av den sammanlagda arealen skogliga värdekärnor, och uppgår till omkring 250 000 hektar produktiv skogsmark. Beskrivning av metod och underlag som använts i uppföljningen framgår av avsnitt 2.1.3.

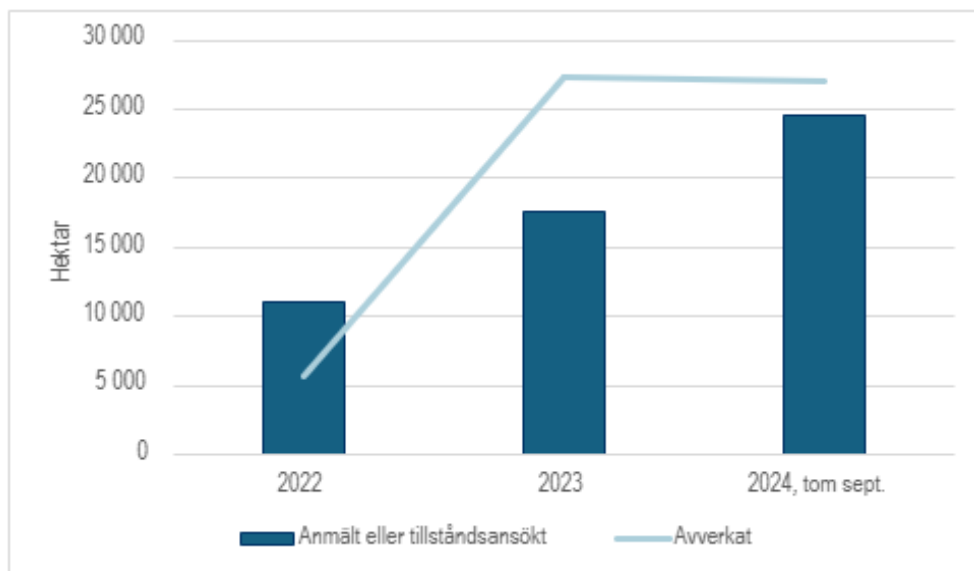
Den avverkningsanmälda respektive tillståndsansökta arealen kända skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar under perioden januari 2023 till och med september 2024 uppgick sammanlagt till drygt 42 000 hektar, det vill säga en genomsnittlig årlig omfattning om 21 000 hektar. Jämfört med år 2022 innebär det en fördubbling, se figur 9. Under samma period, januari 2023 till och med september 2024, avverkades mer än 27 000 hektar skogliga kända värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar årligen. Jämfört med 2022 är det mer än en fyrfaldig ökning, se figur 9. Arealen under ett år skiljer sig åt mellan det som har anmälts eller ansökts tillstånd för avverkning för, jämfört med vad som har avverkats. Det har sin förklaring i att en avverkningsanmälan respektive ett tillstånd till avverkning ovan gränsen för fjällnära är giltig under 5 år. Det innebär att en avverkad värdekärna respektive en sannolik kontinuitetsskog kan ha anmälts för avverkning eller getts tillstånd för avverkning upp till fem år innan den avverkades. Ingen ökning av arealen avverkade kända skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar har under perioden skett ovan gränsen för fjällnära skog.

Bilden ser annorlunda ut när det gäller kända skogliga värdekärnor registrerade av Skogsstyrelsen som nyckelbiotoper och områden med höga naturvärden. Den avverkningsanmälda eller ansökta arealen samt avverkade arealen nyckelbiotoper och områden med höga naturvärden har varit tämligen konstant under perioden januari 2022 till

¹⁸ Regeringsbeslut M2022/01241. Uppdrag att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog

¹⁹ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2023. Urskogar och naturskogar – sammanställning av underlag och bedömning av arealer. Kunskapsunderlag till Miljömålsberedningen. Dnr SKS: 2023/3258 Dnr NV-02484-23

och med september 2024. I genomsnitt har 600 hektar nyckelbiotoper eller områden med höga naturvärden årligen anmälts för avverkning eller sökts tillstånd till avverkning. Knappt 800 hektar nyckelbiotoper eller områden med höga naturvärden har avverkats årligen under perioden.

Figur 9 Areal anmäld eller tillståndsansökt och areal avverkad produktiv skogsmark inom kända värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar i hektar, under åren januari 2022 till och med september 2024.

Den största årliga andelen av de kända skogliga värdekärnorna och sannolika kontinuitetsskogar nedan gränsen för fjällnära skog, förutom nyckelbiotoper och områden med höga naturvärden, har avverkats framför allt i norrlandslänen under åren 2023 och 2024, se tabell 3. Högst andel skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar har avverkats under 2023 i Västernorrlands län, 3,5 procent.

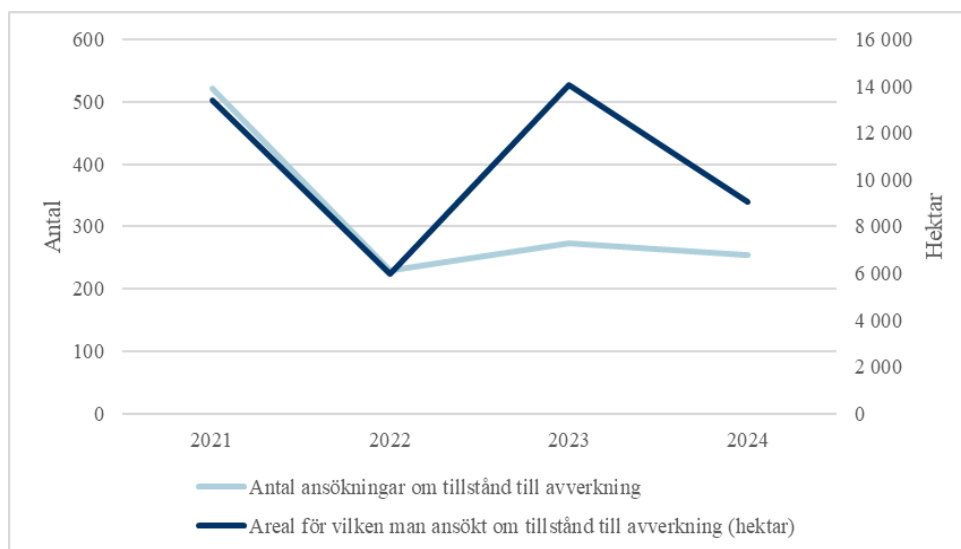
Tabell 3 Län där en procent eller mer av den kända arealen skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar nedan gränsen för fjällnära, förutom nyckelbiotoper eller områden med höga naturvärden, avverkats under januari 2022 till och med september 2024.

	2022	2023	2024, tom sept.
Stockholm	0,3	1,1	0,6
Västmanland	1,0	0,3	0,9
Dalarna	0,1	2,1	2,4
Västernorrland	0,2	3,5	3,2
Jämtland	0,7	1,8	1,7
Västerbotten	0,3	2,2	2,3
Norrbotten	0,1	1,0	0,9

Uppföljningen visar att ovan gränsen för fjällnära skog har det avverkats drygt 1 700 hektar kända skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar under perioden januari 2022 till och med september 2024. Arealen varierar mellan de tre åren. Den lägsta arealen har avverkats 2022, knappt 400 hektar. Under 2023 har 800 hektar avverkats, och under perioden januari till och med september 2024 har drygt 500 hektar avverkats.

2.5.2 Ansökningarna om tillstånd till att avverka skog ovan gränsen för fjällnära skog är fler än intresseanmälningarna för formellt skydd av skog

Enligt regeringsuppdraget skulle strategin kompletteras med positiva incitament för markägare ovan gränsen för fjällnära skog att lämna in en intresseanmälan för formellt skydd i stället för att ansöka om avverkningstillstånd. Skogsstyrelsens uppgifter om ansökningar om tillstånd till avverkning i både antal och areal ovan den fjällnära gränsen under perioden 2021 till och med september 2024 framgår i figur 10.

Figur 10 Antal och areal ansökningar om tillstånd till avverkning ovan den fjällnära gränsen, perioden 2021 till och med september 2024. Under 2023 inkom några arealmässigt mycket stora ansökningar.

Vår uppföljning visar att under perioden januari 2023 till och med september 2024, inkom det 23 intresseanmälningar om formellt skydd som omfattade knappt 4 700 hektar ovan gränsen för fjällnära skog. Det är betydligt färre än de 527 ansökningar om tillstånd till avverkning ovan den fjällnära gränsen under motsvarande period, vilka omfattade drygt 23 000 hektar produktiv skogsmark. Det är för tidigt att uttala sig om vi har påbörjat en utveckling mot fler intresseanmälningar och färre ansökningar om tillstånd till avverkning.

Sedan början på 2020-talet har knappt 90 procent av ansökningarnas areal av produktiv skogsmark nekats avverkning, huvudsakligen motiverat av att områdena utgjorts av skog med höga naturvärden. Under perioden januari 2023 till och med september 2024 har Skogsstyrelsen fattat beslut om nekat tillstånd för 18 436 hektar produktiv skogsmark. Det motsvarar ungefär den areal som har skyddats formellt ovan gränsen för fjällnära skog under

2023, vilket är 21 300 hektar skogsmark.²⁰ En mindre del av den formellt skyddade arealen kan innefatta områden som tidigare har nekats tillstånd till avverkning.

2.5.3 Diskussion

Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens bedömning är att även om de skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar som ingår i analysen är insamlad med olika metodik så är kvaliteten i uppgifterna tillräckliga för att konstatera att det sker avverkning av skyddsvärd skog och att denna har ökat under vår uppföljningsperiod, se avsnitt 2.5.1. Men vi kan med den utförda överlappsanalysen inte avgöra i vad mån avverkning skett huvudsakligen inom geometrier av sannolika kontinuitetsskogar eller om det skett i de geometrier av skogliga värdekärnor som länsstyrelsen identifierat. Skogliga värdekärnor och sannolik kontinuitetsskog är ofta gamla skogar och resultatet i vår uppföljning kan ställas i relation till att data från Riksskogstaxeringen visar att det årligen avverkats mellan 25 000–44 000 hektar gammal skog sedan 2005.²¹

Eftersom vår uppföljning inte går längre tillbaka i tiden än 2022 kan vi inte med säkerhet förklara anledningarna till ökningen under 2023 och 2024, eller om det var en tillfälligt lägre areal som avverkades 2022. Ökningen av den avverkningsanmälda arealen kända skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar sammanfaller inte med en samtidig markant ökning av avverkningsanmäld eller tillståndsansökt areal under 2023 eller 2024 jämfört med 2022.²² Inte heller bruttoavverkningen under de senaste två åren liksom prognosen för 2024 visar på någon ökad avverkning.²³ Det hade annars kunnat vara en förklaring till en ökad areal avverkad värdekärna och sannolik kontinuitetsskog. En faktor som kan ha haft betydelse, men som inte undersökts närmare, är om efterfrågan på marknaden har genererat en högre avverkningsnivå av de skogar man tidigare undantagit i form av frivilliga avsättningar. Ytterligare en faktor som skulle kunna spela en roll är att Skogsstyrelsen under 2023 och 2024 har haft ett ökat fokus i sin tillsynsverksamhet på artskydd i avverkningsanmälningar till följd av rättsutvecklingen inom artskyddet. Även prövning av ansökningar om tillstånd till avverkningar ovan gränsen för fjällnära har fått ett ökat fokus. Det kan ha inneburit mindre fokus på utredning av avverkningsanmälda skogliga värdekärnor nedan gränsen för fjällnära skogar.

Uppföljningen visar samtidigt att takten i avverkade registrerade nyckelbiotoper eller områden med höga naturvärden inte ökar på samma sätt. Den avverkade arealen av dessa områden är tämligen konstant över tid, vilket bekräftas av tidigare uppföljningar.^{24, 25} Vi kan därmed konstatera att det för bevarandearbetet verkar ha betydelse att skogliga värdekärnor

²⁰ Statistikmyndigheten SCB. Statistikdatabasen. Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar samt improduktiv skogsmark År 2018–2023

²¹ SLU Institutionen för skoglig resurshushållning, 2023. Skogsdata 2023. Aktuella uppgifter om de svenska skogarna från SLU Riksskogstaxeringen, Tema: Gammal skog enligt miljömålsdefinitionen – vad kännetecknar den och var finns den?

²² Skogsstyrelsen 2025. Skogsstyrelsens statistikdatabas. Avverkningsanmälan. Ackumulerad areal i anmälan och ansökning om tillstånd till avverkning. Hela landet, tabell 09.

²³ Skogsstyrelsen 2025. Skogsstyrelsens statistikdatabas. Avverkning. Brutto och nettoavverkad volym, tabell 01

²⁴ Skogsstyrelsen 2022. Levande skogar, Fördjupad utvärdering 2023. Skogsstyrelsens rapport 2022/12

²⁵ Naturvårdsverket 2020. Miljömålen. Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2020. Rapport 6919

är registrerade som nyckelbiotoper och områden med höga naturvärden. Skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar som inte görs synliga i offentliga karttjänster²⁶ löper högre risk att avverkas än de som registreras. Det stämmer överens med slutsatser från en tidigare studie.²⁷

Ovan den fjällnära gränsen får ansökningar om tillstånd till avverkning enligt 15 § skogsvårdslagen ofta avslag i enlighet med 18 § skogsvårdslagen eftersom de hyser höga naturvärden. Ett nekat tillstånd till avverkning ovan gränsen för fjällnära skog som grundas på att området har höga naturvärden, innebär en ersättningsrätt för markägaren. Områden som har nekats tillstånd och där ersättning har betalats ut ska enligt strategin följas upp med ett formellt skydd. Eftersom 90 procent av ansökningarna om avverkning avslås vore det mer kostnadseffektivt för staten att skydda dessa områden formellt direkt och inte först hantera ett avverkningstillstånd. Under åren 2023 till och med september 2024 lämnades det dock in 20 gånger fler ansökningar om tillstånd till avverkning än intresseanmälningar om formellt skydd. Uppgifterna indikerar därmed att markägare ovan den fjällnära gränsen än så länge inte ser möjligheten till ett formellt skydd som ett bättre alternativ än att ansöka om tillstånd till avverkning.

Från och med 2025 finns en särskild variant av naturvårdsavtal för skogsmark ovan gränsen för fjällnära skog som innebär högre ersättningsnivåer än ett gängse naturvårdsavtal.²⁸ Denna särskilda variant av naturvårdsavtal skulle kunna öka intresset för formellt skydd hos markägare. Vilken effekt denna variant av naturvårdsavtal får är för tidigt att uttala sig om.

Av uppdraget framgår att det arbetssätt som utvecklats i strategin syftar till att tillvarata och främja markägares vilja att bevara och utveckla naturvärden på markägarens fastighet. Fördjupade och fortsatta utvärderingar behövs för att visa om det utvecklade arbetssättet strategin beskriver ger den önskvärda effekten, exempelvis att arealen avverkade skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar minskar och att förhållandet mellan intresseanmälningar och ansökningar om tillstånd till avverkning ovan fjällnära skog förbättras. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen bedömer att informations- och rådgivningsinsatser från myndigheterna och att det finns incitament för exempelvis virkesköpare att bidra till formellt skydd är åtgärder som kan underlätta både genomförandet av arbetssättet med frivillighet som grund och nå ambitionen att skyddsvärda skogar bevaras.

2.6 Frivilliga avsättningar kompletterar det formella skyddet

I markägarnas frivilliga bevarande av höga naturvärden ingår deras frivilliga formella skydd och frivilliga avsättningar. Frivilliga avsättningar är därmed en bevarandeform som

²⁶ Skogsstyrelsen 2025. Karttjänsten Skogens pärlor. www.skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/skogens-parlor/

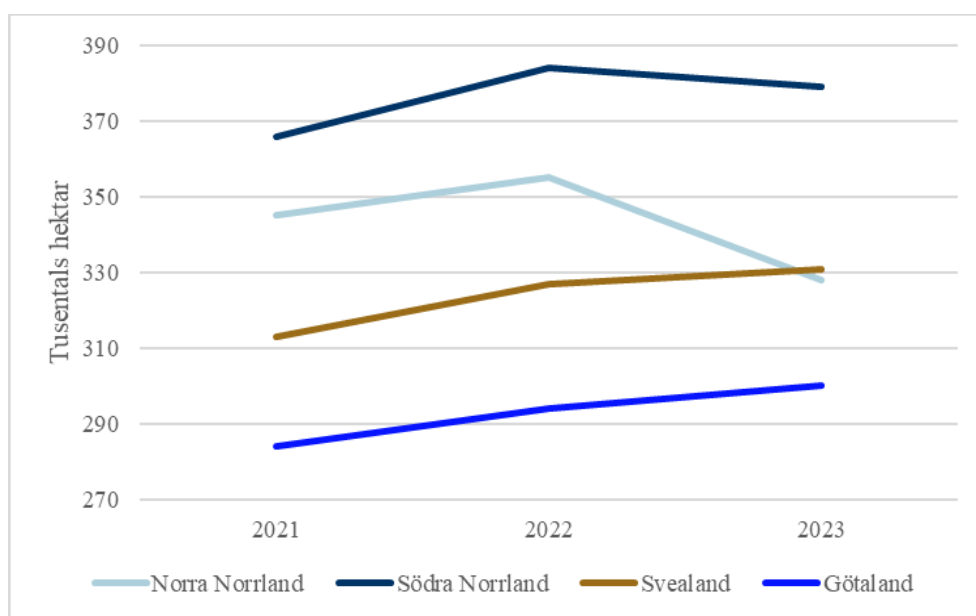
²⁷ Skogsstyrelsen 2019. Utveckling av metod för nyckelbiotopsinventering i nordvästra Sverige. Skogsstyrelsens rapport 2019/12

²⁸ Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket 2024. Naturvårdsavtal. Riktlinjer för tillämpning. Version 4.0. Dnr SKS 2024/1303, NV-03404-24

kompletterar det formella skyddet av skog. En delmängd av de frivilliga avsättningarna ingår i Sveriges internationella rapportering av skyddad natur.

2.6.1 Markägarnas frivilliga avsättningar av skog är relativt konstant

Arealen frivilliga avsättningar på produktiv skogsmark i hela landet har under åren 2021–2023 legat på omkring 1,3 miljoner hektar.²⁹ Däremot indikerar uppgifterna att arealen frivilliga avsättningar minskar i norra Norrland, se figur 11. Förändringar mellan åren ska analyseras med försiktighet på grund av att en del förändringar kan vara beroende på inaktualitet i uppgiftslämnarens register eller på modellbaserade antaganden. I uppföljning av arealen frivilliga avsättningar framgår inte kvalitet och geografiskt läge på enskilda områden.

Figur 11 Diagrammet visar areal frivilliga avsättningar mellan olika år och i olika delar av landet.

2.6.2 Frivilliga avsättningar i internationell rapportering om skyddad natur ökar

I Sveriges årliga rapportering av skyddad natur till Europeiska miljöbyrån (EEA) ingår både formellt skyddade områden och så kallade OECM, Other effective area-based conservation measure. Vid rapporteringen i mars 2024 rapporterades drygt 96 000 hektar frivilliga avsättningar som OECM, vilket motsvarar cirka 7 procent av totalarealen av frivilliga avsättningar.³⁰ Detta innebar en stor ökning jämfört med tidigare års rapportering och beror på att Sveaskog i 2024 års rapportering bidrog med cirka 25 procent av sina frivilliga avsättningar.

²⁹ Skogsstyrelsen 2025. Skogsstyrelsens statistikdatabas. Frivilliga avsättningar och certifierad areal, tabell 01.

³⁰ Naturvårdsverket 2024. Diarienummer NV-02683-24. CDDA rapportering 2024, utveckling av internationell rapportering av skyddade områden och OECM

Rapporteringen av frivilliga avsättningar sker i samverkan mellan Naturvårdsverket och de större skogsbolagen. Förutsättningen för att rapportera områdena är att skogsbolagen frivilligt väljer att redovisa sina frivilliga avsättningar och att dessa uppfyller kriterier för OECM och EEA:s instruktion. Det innebär bland annat att områdena ska undantas långsiktigt, att de har dokumenterat höga värden för biologisk mångfald samt att geometri redovisas.

2.6.3 Diskussion

Både formellt skydd och frivilliga avsättningar av naturmiljöer behövs för att tillvarata och långsiktigt bevara funktionella skogslandskap. Om det arbetssätt som utvecklats i den reviderade strategin för formellt skydd även kommer att påverka arealen frivilliga avsättningar går inte bedöma än. Arealen frivilliga avsättningar har länge varit relativt konstant och har sedan 2010 uppgått till i storleksordningen 1,2–1,3 miljoner hektar.³¹ Mellan åren 2022 och 2023 har dock arealen frivilliga avsättningar i norra och södra Norrland minskat. Minskningen i Norrland beror på att frivilliga avsättningar har övergått till formellt skyddade arealer men kan även bero på att markägare valt att avverka dessa skogar, som till stor del utgörs av skogliga värdekärnor. Vad som är den faktiska orsaken till minskningen kan inte bedömas utan ytterligare utredning.

I strategin anges betydelsen av att markägare delar med sig av information om var deras frivilliga avsättningar ligger och vad de innehåller, för ett förbättrat gemensamt strategiskt naturvårdsarbete. Detta var något som ideell naturvård och myndigheter har framfört som en nödvändighet för ett funktionellt och strategiskt bevarandearbete. Ett par skogsbolag anger i sina remissyttranden att de är positiva till att dela med sig av information om sina frivilliga avsättningar som ett arbetsmaterial till myndigheterna. Markägarorganisationerna är mer tveksamma utifrån att en registrering av frivilliga avsättningar även skulle kunna få annan användning inom exempelvis tillsyn hos myndigheterna.

Vid framtida utvärdering kommer uppgifter om de frivilliga avsättningarnas kvalitet, varaktighet, areal och geografiska läge vara centralt för att kunna utvärdera om de områden som skulle ha prioriterats för formellt skydd bevaras på annat sätt. Miljömålsberedningen lyfter även fram den potential som finns i de frivilliga avsättningarna för att uppfylla EU:s mål om 30 procent skyddad landyta.³² Miljömålsberedningen föreslår att Naturvårdsverket ska rapportera de avgränsade frivilliga avsättningarna med förvaltningsmål som OECM när markägaren frivilligt har rapporterat dessa till Naturvårdsverket. Detta ligger i linje med vad strategin föreslår. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen bedömer att det är önskvärt att det finns en förteckning över vilka områden som detta gäller. Skogsstyrelsen har i samarbete med Naturvårdsverket i ett tidigare regeringsuppdrag lämnat förslag på ett system för att

³¹ Skogsstyrelsen 2025. Skogsstyrelsens statistikdatabas. Frivilliga avsättningar och certifierad areal, tabell 01.

³² SOU 2025:21 Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) – delbetänkande.

redovisa frivilliga avsättningar och göra det möjligt att följa upp dem med avseende på geografiskt läge, varaktighet och kvalitet.³³

2.7 Slutsatser och bedömningar

Resultatet av uppföljningen indikerar att arbetssättet har börjat tillämpas redan innan strategin fastställdes. Trenden är att antal intresseanmälningar ökar, och som en följd av det bör det finnas förutsättningar för att andel beslut som inlett till följd av en intresseanmälan kan öka ytterligare. Uppgifterna visar även på att myndigheterna är restriktiva i att fatta beslut utan markägares medgivande och att skyddsprocesser avslutas innan det fattas beslut om formellt skydd, för att markägare önskar det. Även om det inte är möjligt att säkert fastställa att förändringar av arbetssättet redan har skett med genomförd uppföljning, tyder även den dialog som förts under arbetssättets utveckling på att förändringen i arbetssätt är påbörjad.

Samtidigt indikerar resultatet att avverkningen av kända skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar ökar, med undantag för de skogliga värdekärnor som är registrerade nyckelbiotoper och områden med höga naturvärden.

Hur genomförandet av frivilligt formellt skydd utvecklas och vad det kommer innebära för det formella skyddet är avhängigt av hur myndigheterna tillämpar strategins principer kring arbetssättet. Men det kommer också bero på vilket ansvar och vilken roll som markägare och skogliga aktörer tar för att områden med höga naturvärden bevaras. Tre faktorer, som är beroende av varandra, kommer ha inverkan på utvecklingen av andelen bildade formella skydd som inleds genom markägares intresseanmälningar om formellt skydd: mängden intresseanmälda områden inklusive kvaliteten på dessa, avverkningsanmälningar inom områden som är prioriterade att bevara, samt tillgängliga resurser för formellt skydd.

I regeringsuppdraget framkommer att det finns ett stort behov av att bevara och skydda biologiskt värdefulla skogar i hela landet för att nå de nationella miljömålen. Behovet av ett nationellt tidsatt och i areal angivet mål för skydd av skog med höga naturvärden har lyfts av både myndigheter och aktörer inom uppdragets dialog, bland annat för att stärka det gemensamma strategiska naturvårdsarbetet och bidra till förutsägbarhet i genomförandet av arbetssättet. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen bedömer även att det skulle kunna underlätta fördelningen av statens resurser för formellt skydd till de operativa myndigheterna.

³³ Skogsstyrelsen 2020. Frivilliga avsättningar – förslag på system för uppföljning av geografiskt läge, varaktighet och naturvårdskvalitet. Redovisning av ett regeringsuppdrag. Rapport 2020/9.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen bedömer att följande skulle underlätta fortsatt genomförande av arbetssättet:

Tillgång till resurser på myndigheterna

Arbetssättet med frivilligt formellt skydd kräver ett pro-aktivt arbete för att väcka intresset hos markägare med områden där bevarande är av vikt för att klara internationella åtaganden. Att markägare, myndigheter och övriga skogliga aktörer har tillgång till ett samlat nationellt kunskapsunderlag över skogar med höga naturvärden underlättar möjligheten till prioritering och val av åtgärd. Informations- och rådgivningsinsatser från bland annat Skogsstyrelsen och länsstyrelserna kan hjälpa markägarna i val av åtgärd, och är något som lyfts fram även i Miljömålsberedningens betänkande.³⁴ Personal hos myndigheterna behövs för detta arbete, och för att möta det intresse som markägare visar och vårda deras engagemang genom rimliga handläggningstider. Myndigheternas tidigare erfarenhet är att ett arbetssätt med formellt skydd som utgår från markägares intresse är resurskrävande.³⁵

Vi bedömer att tillgången på personalresurser behöver säkerställas genom tilldelning av erforderliga medel till myndigheterna. Det innefattar även arbete med att göra de kunskapsunderlag som tas fram bland annat inom uppdraget Digitala värden i skogen blir tillgängliga och användarvänliga för markägare.

Tillgång på ersättningsmedel till markägare

För många markägare är skogen en viktig inkomstkälla. För att få incitament för ett frivilligt formellt skydd har det framkommit i dialogen med aktörerna att det viktigt att markägare kan få ersättning för formellt skydd inom en rimlig tid. Tillgången på medel kommer vara en begränsande faktor för i vilken mån myndigheterna kommer kunna omhänderta de intresseanmälningar som håller en hög naturvärdeskvalitet och för att kunna formellt skydda områden av betydelse för nationella mål och internationella åtaganden. Stabilitet i storleken för myndigheternas anslag är av vikt för att myndigheternas arbete ska bli förutsägbart i ett långsiktigt perspektiv. Detta uppmärksammas också i myndigheternas budgetunderlag för 2026–2028.^{36, 37}

Vi bedömer att tillgången på ersättningsmedel till markägare behöver säkerställas för att bejaka markägares frivilliga intresse och för att klara nationella mål och internationella åtaganden. Det kan göras genom tillräcklig och stabil tilldelning av anslagen för skydd av natur till Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen.

³⁴ SOU 2025:21 Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) – delbetänkande

³⁵ Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen Skåne, 2014. Kometprogrammet 2010–2014. Slutredovisning av regeringsuppdrag om att påbörja ett samverkansprogram med markägare med kompletterande metoder för skydd av natur

³⁶ Naturvårdsverket 2025. Budgetunderlag 2026–2028 Diarienummer NV-25-002743

³⁷ Skogsstyrelsen 2025. Skogsstyrelsens budgetunderlag 2026–2028, dnr 2024/2910.

Förteckning över frivilliga avsättningar

En samlad dokumentation över de frivilliga avsättningar som består av skogar med så höga naturvärden att ett formellt skydd har aktualiserats men där markägaren önskat ta ansvar för bevarandet genom en frivillig avsättning skulle bidra till att underlätta genomförandet av det arbetssätt som strategin anger. Sådan dokumentation skulle bekräfta markägarens ställningstagande och ge möjlighet till ett gemensamt strategiskt naturvårdsarbete. Det skulle även underlätta möjligheten att kvalitetssäkra och utvärdera det utvecklade arbetssättet, såväl det formella skyddet som de frivilliga avsättningarna.

Vi bedömer att myndigheterna bör ges möjlighet att utveckla och tillhandahålla en nationell förteckning över skogar med höga naturvärden där markägaren under skyddsprocessen väljer att bevara områdena genom frivilliga avsättningar.

Tydligt incitament för skogsbruket att bidra till det formella skyddet

Mot bakgrund av att värdefulla skogar avverkas bedömer vi att det finns behov av att skogliga aktörer samarbetar för att undvika sådan avverkning. I fördjupad utvärdering 2023 lyfts fram att skogsägare inte alltid tar ett eget aktivt beslut vid val om brukningsmetod, utan förlitar sig ofta på rådgivande aktörer som i första hand har i uppdrag att köpa virke.³⁸ Virkesköpare kan i kontakterna med markägare hjälpa till med att till exempel undvika avverkning av skyddsvärda skogar, och med att höja kvaliteten på markägarnas intresseanmälningar.

Vi bedömer att det skulle vara positivt med en mekanism som ger exempelvis virkesköpare incitament att i sina kontakter med markägare ännu mer bidra till arbetssättet med frivilligt formellt skydd.

Mer flexibla biotopskydd

Myndigheterna har i ett tidigare regeringsuppdrag utrett möjligheten till mer flexibla skyddsformer.³⁹

Vi bedömer att myndigheternas förslag om flexiblare biotopskydd skulle kunna främja markägarnas vilja att bevara och skydda biologiskt värdefulla skogar, bidra till ökade valmöjligheter för markägare samt bidra till att skyddsformen blir mer ändamålsenlig.

Tillgängliga kunskapsunderlag

Det är viktigt att det finns tillgängliga kunskapsunderlag för att underlätta för markägare att ta välgrundade beslut för brukandet av sin fastighet, exempelvis gällande bevarande och skötsel av skogar med höga naturvärden. Skogliga aktörer och myndigheter har också nytta av kunskapsunderlag i sin rådgivning till markägare.

Ett samlat nationellt kunskapsunderlag över skogar med dokumenterat höga naturvärden skulle möjliggöra att underlag från olika källor blir lättillgängliga för alla aktörer. Detta skulle underlätta möjligheten till prioritering och val av åtgärd för både markägare och

³⁸ Naturvårdsverket 2023. Fördjupad utvärdering av Sveriges miljömål 2023. Rapport 7088.

³⁹ Skogsstyrelsen 2023. Förslag på mer flexibla biotopskydd samt anpassade skydds- och ersättningsformer för det fjällnära området. Skogsstyrelsens rapport 2023/09.

myndigheter, samt för att kvalitetssäkra och utvärdera det utvecklade arbetssättet. Resultatet från regeringsuppdraget Digitala värden i skogen skulle kunna utgöra en del i detta kunskapsunderlag.

Vi bedömer att myndigheterna bör ges möjlighet att nationellt samla och tillgängliggöra kunskapsunderlag om skogar med höga naturvärden.

Arealmål för skydd av skog

Ett målstyrt arbete bidrar till ökad förutsägbarhet och långsiktighet för samtliga berörda aktörer. Etappmålet för formellt skydd löpte ut 2020. Ett tydliggjort mål kan bidra till ett mer kostnadseffektivt genomförande av skydd av skog. Avsaknaden av ett arealmål för formellt skydd har påtalats av flera aktörer i samband med myndigheternas dialogträffar. Behovet av ett nytt etappmål har även lyfts fram i Skogsstyrelsens underlagsrapport inom Fördjupad utvärdering av Levande skogar 2023.⁴⁰

Vi bedömer att arbetet med frivilligt formellt skydd av skog skulle underlättas av en tydligare målbild för arbetet med skydd av skog. Vi bedömer att framtagandet av en sådan målbild bland annat behöver utgå från hur flera EU-rättsakter omhändertas i svensk kontext.

2.8 Framtida utvärdering bör ske tillsammans med annan utvärdering

Det utvecklade arbetssättet skulle kunna bidra till att öka markägares incitament för naturvård om rätt förutsättningar för formellt skydd och det utvecklade arbetssättet ges. Under uppdraget har myndigheternas externa aktörsdialoger och analyser medfört en ökad kunskap om sådana förutsättningar eller nyckelfaktorer.

I konsultationerna och remissvaren lyfte ideell naturvård och myndigheterna vikten av att myndigheterna fortsatt kan och behöver ta ansvar för vad som skyddas formellt, för att Sverige ska klara att bevara den biologiska mångfalden och leva upp till internationella åtaganden. De såg en risk att ett frivilligt formellt skydd skulle göra det svårare att skydda stora områden som har bättre förutsättningar att bevara biologisk mångfald än mindre områden. De framförde en oro att naturvärden kommer att gå förlorade om markägares frivillighet i det formella skyddet inte också innebär att markägarna tar eget bevarandeansvar. De såg även risk för att arbetet med formellt skydd inte blir kostnadseffektivt när det kan komma att ske mer uppdelat fastighetsvis utifrån enskilda markägarinitiativ. Även framtida förvaltning av områdena ansågs kunna bli ineffektiv om olika formella skyddsformer och frivilliga avsättningar används inom ett sammanhängande område med höga naturvärden. Samtidigt framhölls att arbete med formellt skydd som utgår från markägarens intresse kan innebära möjlighet till effektivare skyddsprocesser.

Det är för tidigt att uttala sig om arbetssättet är kostnadseffektivt i relation till att nå nationella och internationella mål om bevarande. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen anser

⁴⁰ Skogsstyrelsen 2022. Levande skogar, Fördjupad utvärdering 2023. Rapport 2022/12

att det bör följas upp och utvärderas om cirka 5–10 år när kostnader och effekter av det förändrade arbetssättet kan säkerställas.

Vi bedömer att en framtida utvärdering av arbetssättets bidrag till skogs- och miljöpolitiska mål bör ske tillsammans med annan nationell utvärdering, till exempel av det nationella miljömålet Levande skogar. Då skulle det bli möjligt att sammanvägt utvärdera sådant som hur ett arbetssätt med frivillighet som grund har påverkat utvecklingen av miljökvalitetsmålen, om Sverige klarar kraven i EU:s naturvårdsdirektiv, och om de viktigaste områdena för biologisk mångfald bevaras långsiktigt. De parametrar som har redovisats inom detta regeringsuppdrag skulle utgöra en värdefull grund för en sådan utvärdering. Vi bedömer att dessa parametrar bör kompletteras i en utvärdering av följande:

- Hur administrativa kostnader för arbete med formellt skydd utvecklas, liksom effekterna av arbetssättet för en långsiktig och funktionell förvaltning av skyddade områden.
- Om arbetssättet innebär en förändring av vilka typer av skogar, exempelvis med avseende på naturvärdeskvalitet och ekologisk funktion, som skyddas formellt.
- Om upplevelsen av frivilligt formellt skydd har effekter på markägares incitament för naturvård. För att kunna göra det behöver man höra en vidare grupp av markägare än enbart de som har berörts av ett formellt skydd. Det kan göras exempelvis genom att intervjua den grupp av markägare som har kända höga naturvärden men som väljer att inte anmäla intresse för formellt skydd. Även de markägare som anmält intresse för formellt skydd men där intresseanmälan inte leder till ett formellt skydd kan behöva tillfrågas.

En framtida utvärdering av arbetssättet kan även behöva beakta hur EU:s naturrestaureringsförordning,⁴¹ förnybartdirektiv⁴² och avskogningsförordning⁴³ landar i svensk kontext, och om detta till exempel påverkar markägares frivillighet i det formella skyddet.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen bedömer att en utvärdering av arbetssättet bör göras om cirka 5–10 år och att denna utvärdering bör ske till exempel tillsammans med fördjupad utvärdering av miljökvalitetsmålen.

⁴¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1991 av den 24 juni 2024 om restaurering av natur och om ändring av förordning (EU) 2022/869

⁴² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2413 av den 18 oktober 2023 om ändring av direktiv (EU) 2018/2001, förordning (EU) 2018/1999 och direktiv 98/70/EG vad gäller främjande av energi från förnybara energikällor, och om upphävande av rådets direktiv (EU) 2015/652

⁴³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1115 av den 31 maj 2023 om tillhandahållande på unionsmarknaden och export från unionen av vissa råvaror och produkter som är förknippade med avskogning och skogsförstörelse och om upphävande av förordning (EU) nr 995/2010

3. Översyn av Nationell strategi för formellt skydd av skog

Översynen av Nationell strategi för formellt skydd av skog skedde under 2022–2024, och strategin beslutades den 12 december 2024.

Den nationella strategin syftar till att det statliga formella skyddet ska bidra till att uppnå Sveriges miljö kvalitetsmål och internationella mål. Strategins syfte är även att beskriva ett arbetssätt som bidrar till stärkt äganderättsperspektiv, samtidigt som skyddsvärda skogar inte avverkas utan bevaras genom antingen formellt skydd eller frivilliga avsättningar.

Enligt propositionen Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (prop. 2021/22:58) är en stark ägande- och brukanderätt grunden för att i ökad utsträckning kunna ta tillvara skogens potential för ekonomi, klimat och miljö. Vidare framkommer att naturvården bör stärkas på ett sätt som bygger på legitimitet hos de människor och verksamheter som berörs i syfte att skydda värdefull natur och värna rödlistade och akut utrotningshotade arter. På så sätt kan engagemanget för naturvård hos dem som äger skog uppmuntras och tillvaratas. Arbetet med att bevara biologisk mångfald i skogen bör också stärkas och i ökande grad ske på ett sammanhållet, rättssäkert och effektivt sätt. Det bör bli enklare för markägare att välja mellan olika skyddsformer, vilket förutsätter ett tätt samarbete mellan myndigheterna och en hög grad av transparens gentemot markägare.⁴⁴

3.1 Strategin har ändrats i vissa delar jämfört med tidigare

Uppdraget att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog från 2017 har utgått från intentionerna i propositionen Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (prop. 2021/22:58). I propositionen betonas vikten av att stärka äganderättsperspektivet, lyfta in hur de nya skyddsformerna användas, hur frivillighet som grund ska tillämpas, samtidigt som skogar med höga naturvärden skyddas.

De övergripande ändringar som gjorts av den tidigare strategin är att:

- De fjällnära skogarna är nu inkluderade i strategin.
- Äganderättsperspektivet uttrycks på flera sätt:
 - Införandet av frivilligt formellt skydd innebär att markägarens roll i skyddsprocessen blir tydligare och vikten av samverkan mellan aktörer blir ännu större.

⁴⁴ Proposition 2021/22:58. Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund

- Ett frivilligt formellt skydd innebär att markägare och myndigheten är överens om ett formellt skydd innan myndigheten fattar ett beslut. Undantag från markägarens medgivande till formellt skydd tillämpas restriktivt av myndigheterna.
- Ambitionen att skyddsprocesser i stor utsträckning bör inledas genom en intresseanmälan från markägare uttrycks.
- Den värdebaserade ansatsen som grund för formellt skydd kvarstår men en översyn har gjorts av prioriteringarna och de prioriterade skogstyperna beskrivs.

3.2 Genomförande av översynen av strategin

Strategin har reviderats utifrån ambitionen att göra de ändringar som behövs till följd av uppdraget. Arbetet har präglats av inhämtning av uppgifter samt dialog med markägarorganisationer, skogsnäring, miljöorganisationer och berörda myndigheter. Arbetet har genomförts i nära samarbete med länsstyrelserna.

3.2.1 Enkät och konsultation

Projektet har genomfört en enkätundersökning i oktober 2022. Enkäten syftade till att samla in spel, kunskap och erfarenheter från många aktörer; markägarorganisationer, skogsnäring, ideell naturvård, certifieringsorganisationer, samiska företrädare, Sveriges kommuner och regioner och berörda myndigheter.

Projektet har under november och december 2022 även genomfört en konsultering med ett urval markägarorganisationer, större skogsbolag/ägare av större skogsinnehav, myndigheter, certifieringsorganisationer, samiska företrädare och ideell naturvård. Konsulteringen genomfördes gemensamt med regeringsuppdragen om väntansavtal och flexibla biotopskyddsregler. Syftet med konsulteringen var att ta tillvara kunskap och erfarenheter från olika aktörer.

Under våren 2023 har projektet också genomfört en konsultering med samhällsvetenskapliga forskare. Konsultering har även skett med en naturvetenskaplig forskare under 2023.

Samråd med Sametinget och Svenska Samernas Riksförbund har genomförts i enlighet med konsultationsordningen, i god anda och överlag med samsyn. Konsultationen har bedrivits i både mötesform och genom skriftlig kommunikation.

3.2.2 Dialoggrupp

Projektet hade en dialoggrupp kopplad till arbetet med regeringsuppdraget. Syftet med dialoggruppen var att:

- utveckla arbetssättet för frivilligt formellt skydd,
- identifiera roller för genomförandet av det utvecklade arbetssättet,
- bidra till analysen av hur frivillighet som grund ska tillämpas samtidigt som skogar med höga naturvärden ska bevaras,
- utveckla program för utbildning och erfarenhetsutbyte.

Följande representerade aktörer har deltagit i dialoggruppens arbete: BirdLife Sverige, Svenska kyrkan, Lantbrukarnas riksförbund (LRF) Skogsägarna, länsstyrelserna,

Mellanskog, Naturskyddsföreningen, Naturvårdsverket, Norra skog, SCA, Skogsstyrelsen, Stora Enso, Sveaskog, Sveriges Allmänningsskogars Förbund, Södra Skogsägarna och WWF.

Vid särskilda tillfällen har dialoggruppen och ytterligare ett antal aktörer som berörs av formellt skydd av skog i det fjällnära området bjudits in till att delta vid möten om strategins utformning i denna del. Vid de tillfällena deltog bland annat även Allmänningsskogarna i Västerbotten och Svenska Samernas Riksförbund.

3.2.3 Dialog med handläggare för områdesskydd

Parallellt med dialoggruppens arbete har projektet fört dialog med handläggare på länsstyrelser och Skogsstyrelsen som arbetar operativt med formellt skydd av skog. Syftet med dialogen har varit att:

- informera om uppdraget och hur översynen av strategin fortskrider,
- främja delaktighet i uppdraget,
- utveckla arbetssättet för frivilligt formellt skydd,
- ta fram prioriteringsgrunder för formellt skydd,
- utveckla program för utbildning och erfarenhetsutbyte.

3.2.4 Remiss av förslag till reviderad strategi

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen remitterade ett utkast till reviderad strategi för formellt skydd av skog under perioden 2024-03-01 till 2024-05-10. Det inkom 66 yttranden, varav mer än hälften var från myndigheter. Även företrädare för markägarorganisationer, skogsbolag, ideell naturvård, akademien och några ytterligare intressenter lämnade yttranden. Yttrandena utgjorde en grund för justeringar som gjordes mellan remissversionen och den beslutade strategin.

3.2.5 Redovisning av andra regeringsuppdrag om skog

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har genomfört flera regeringsuppdrag som syftat till att utreda och genomföra förslag från skogspropositionen. Resultaten av framför allt följande uppdrag har beaktats vid genomförandet av översynen av strategin:

- Uppdrag att utreda och föreslå ett mer flexibelt, ändamålsenligt, attraktivt biotopskydd samt skydds- och ersättningsformer anpassade för fjällnära skog,⁴⁵
- Uppdrag att utreda och redovisa riktlinjer för väntansavtal,⁴⁶
- Uppdrag att ta fram strategier och arbetssätt för förebyggande åtgärder för artskydd i skogen.⁴⁷

⁴⁵ Skogsstyrelsen 2023. Förslag på mer flexibla biotopskydd samt anpassade skydds- och ersättningsformer för det fjällnära området, Regeringsuppdrag, Rapport 2023/09.

⁴⁶ Naturvårdsverket 2023. Utformning av riktlinjer för väntansavtal -Redovisning av ett regeringsuppdrag, skrivelse NV-06535-22

⁴⁷ Skogsstyrelsen 2023. Artskydd i skogen – strategier och arbetssätt för förebyggande åtgärder -Redovisning av regeringsuppdrag, Rapport 2023/15

4. Redovisning i myndigheternas årsredovisningar

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har i enlighet med uppdragsbeskrivningen redovisat årligen perioden 2022 till 2024 i sina respektive årsredovisningar hur arbetet med uppdraget fortskridit, tabell 4.

Tabell 4 Här återges de årsredovisningar som lämnades av respektive myndighet i dess årsredovisning under perioden 2022 till 2024.

	Naturvårdsverket	Skogsstyrelsen
2022	Naturvårdsverket har tillsammans med Skogsstyrelsen i uppdrag av regeringen att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog i enlighet med inriktningen i Skogspropositionen. En utvärdering av det uppdaterade arbetssättet för formellt skydd ska redovisas senast den 31 mars 2025. Uppdraget genomförs i nära samverkan med länsstyrelserna. Vi har inlett kunskapsinhämtning, bland annat genom enkäter till och konsultationer med berörda intressenter. Vi har även bjudit in till dialog med en grupp skogliga intressenter i syfte att löpande utforma en strategi som beskriver hur frivilligt formellt skydd ska vara grund samtidigt som skogar med höga naturvärden skyddas. I genomförandet av uppdraget, särskilt i kontakter med berörda intressenter, samordnar vi oss med andra pågående uppdrag, främst uppdragen om utvecklandet av skydds- och ersättningsformer.	Skogsstyrelsen har tillsammans med Naturvårdsverket i uppdrag av regeringen att se över Nationell strategi för formellt skydd av skog i enlighet med inriktningen i skogspropositionen. En utvärdering av det uppdaterade arbetssättet för formellt skydd ska redovisas senast den 31 mars 2025 till Regeringskansliet. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket genomför uppdraget gemensamt i nära samverkan med länsstyrelserna. Vi har inlett kunskapsinhämtning, bland annat genom enkäter till och konsultationer med berörda intressenter. Vi har även bjudit in till dialog med en grupp skogliga intressenter i syfte att iterativt utforma en strategi för formellt skydd som beskriver hur frivillighet som grund ska tillämpas samtidigt som skogar med höga naturvärden skyddas. I genomförandet av uppdraget, särskilt i kontakter med berörda intressenter, samordnar vi oss med andra pågående uppdrag, främst uppdragen om utvecklandet av skydds- och andra ersättningsformer.

2023	<p>Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har i uppdrag att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog. Vi har i februari 2023 beslutat om riktlinjer i väntan på den reviderade strategin. Myndigheternas webbsidor har uppdaterats för att underlätta för skogsägare som är intresserade av detta. Vi har i dialog med en grupp skogliga intressenter och i samarbete med länsstyrelserna utformat ett utkast till strategi. Inom uppdraget följs några parametrar som indikatorer på arbetssättet med frivilligt formellt skydd samt utifrån ambitionen att skyddsvärda skogar inte ska avverkas. Under 2022 och 2023 inkom till Skogsstyrelsen och länsstyrelserna nästan 350 intresseanmälningar per år om formellt skydd från enskilda markägare. Det är en ökning med drygt 60 procent från åren 2020 och 2021. Under åren 2021–2023 avverkningsanmälades årligen 0,7 procent respektive avverkades 0,4 procent av de nyckelbiotoper och områden med höga naturvärden som Skogsstyrelsen har kännedom om. Både andelen areal som anmälts respektive avverkats har varit konstant under perioden 2018–2023.</p>	<p>Skogsstyrelsen har tillsammans med Naturvårdsverket i uppdrag av regeringen att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket beslutade gemensamt i februari 2023 om riktlinjer i väntan på att arbetet med strategin ska bli färdigt. Riktlinjerna finns på myndigheternas webbsidor tillsammans med övrig information om uppdraget. Myndigheternas webbsidor har uppdaterats för att underlätta för skogsägare som är intresserade av formellt skydd av skog. Vi tillsammans med Naturvårdsverket har i dialog med en grupp skogliga intressenter och i nära samarbete med länsstyrelserna utformat ett utkast till strategi för formellt skydd. Inom uppdraget följs några parametrar som indikatorer på ett arbetssätt med frivilligt formellt skydd, samt utifrån ambitionen att skyddsvärda skogar inte ska avverkas: Åren 2022 och 2023 inkom till Skogsstyrelsen och länsstyrelserna årligen knappt 350 intresseanmälningar om formellt skydd från enskilda markägare. Det är en ökning med drygt 60 procent från åren 2020 och 2021. Under åren 2021–2023 avverkningsanmälades årligen 0,7 procent respektive avverkades 0,4 procent av de nyckelbiotoper och områden med höga naturvärden som Skogsstyrelsen har kännedom om. Både andelen areal som anmälts och den som avverkats har varit konstant under perioden 2018–2023.</p>
2024	<p>Naturvårdsverket har tillsammans med Skogsstyrelsen i uppdrag av regeringen M2022/0124 att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog.</p>	<p>Skogsstyrelsen har tillsammans med Naturvårdsverket i uppdrag av</p>

	<p>Myndigheternas genomförande av uppdraget har skett i dialog med skogliga aktörer och i nära samarbete med länsstyrelserna. Efter remiss och fortsatt dialog under året har strategin fastställts i december 2024.</p> <p>I uppdraget ingår även att följa upp det utvecklade arbetssättet med frivilligt formellt skydd. Under 2024 har myndigheterna fortsatt samla in, sammanställt och analyserat uppgifter som utgör indikatorer på ett arbetssätt med frivilligt formellt skydd, samt indikatorer på uppdragets ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas. Av de insamlade uppgifterna framgår bland annat att det till länsstyrelserna och Skogsstyrelsen under perioden januari 2023 till och med september 2024 kom in 556 intresseanmälningar om formellt skydd från markägare. Det är mer än en dubblering jämfört med åren 2020–2021.</p>	<p>regeringen att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog.⁴⁸</p> <p>Myndigheternas genomförande av uppdraget har skett i dialog med skogliga aktörer och i nära samarbete med länsstyrelserna. Efter remiss och fortsatt dialog under året har strategin fastställts i december 2024.</p> <p>I uppdraget ingår även att följa upp det utvecklade arbetssättet med frivilligt formellt skydd. Under 2024 har myndigheterna fortsatt samlat in, sammanställt och analyserat uppgifter som utgör indikatorer på ett arbetssätt med frivilligt formellt skydd, samt indikatorer på uppdragets ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas. Av de insamlade uppgifterna framgår bland annat att det till länsstyrelserna och Skogsstyrelsen under perioden 2023 till och med september 2024 kom in 556 intresseanmälningar om formellt skydd från markägare. Det är mer än en dubblering jämfört med åren 2020–2021.</p> <p>Under åren 2022–2024 avverkningsanmäldes årligen 0,4 procent respektive avverkades 0,2 procent av de nyckelbiotoper och områden med höga naturvärden som Skogsstyrelsen har kännedom om. Både andelen areal som anmälts och den som avverkats har varit relativt konstant under perioden 2018–2024.</p>
--	---	---

⁴⁸ Regeringsbeslut M2022/01241. Uppdrag att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog

5. Källförteckning

CMA Research AB 2018. *Formellt skydd av natur – undersökning av markägares upplevelser av myndigheternas arbete 2014–2016. På uppdrag av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen*

Enkätfabriken 2024. Diarienummer NV-25-005126. *Formellt skydd av skog – en undersökning av markägares upplevelser av myndigheternas arbete 2021–2023. På uppdrag av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen.*

IVL Svenska Miljöinstitutet 2020. *Formellt skydd av skog - en undersökning av markägares upplevelser av myndigheternas arbete 2017–2019. På uppdrag av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen*

Naturvårdsverket 2020. *Miljömålen. Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2020. Rapport 6919*

Naturvårdsverket 2023. Diarienummer NV-06274-22, handling *Tydliggörande om uppföljning*

Naturvårdsverket 2023. *Fördjupad utvärdering av Sveriges miljömål 2023. Rapport 7088*

Naturvårdsverket 2023. *Utformning av riktlinjer för väntansavtal -Redovisning av ett regeringsuppdrag, skrivelse NV-06535-22*

Naturvårdsverket 2024. Diarienummer NV-02683-24. *CDDA rapportering 2024, utveckling av internationell rapportering av skyddade områden och OECM*

Naturvårdsverket 2024. Återrapportering av medelsanvändning och resultat för skydd av och åtgärder för värdefull natur 2021–2023. Redovisning enligt 8 c § förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket. Rapport 7135

Naturvårdsverket 2025. *Budgetunderlag 2026–2028* Diarienummer NV-25-002743.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2017. *Slutredovisning av regeringsuppdrag att årligen rapportera arbetet med att införa en kompletterande arbetsmetod för skydd av värdefull natur. NV-06416-14, SKS 2014/2313*

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2023. *Urskogar och naturskogar – sammanställning av underlag och bedömning av arealer. Kunskapsunderlag till Miljömålsberedningen. Dnr SKS: 2023/3258 Dnr NV-02484-23*

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2024. *Nationell strategi för formellt skydd av skog. Naturvårdsverkets rapport 7168*

Proposition 2021/22:58 *Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund*

Regeringsbeslut M2022/01241. *Uppdrag att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog*

Regeringsbeslut N2022/01391. *Uppdrag att utveckla digitala kunskapsunderlag om skogens natur- och kulturmiljövärden*

Skogsstyrelsen 2019. *Utveckling av metod för nyckelbiotopsinventering i nordvästra Sverige*. Skogsstyrelsens rapport 2019/12

Skogsstyrelsen 2020. *Frivilliga avsättningar – förslag på system för uppföljning av geografiskt läge, varaktighet och naturvårdskvalitet. Redovisning av ett regeringsuppdrag*. Rapport 2020/9

Skogsstyrelsen 2022. *Levande skogar, Fördjupad utvärdering 2023*. Rapport 2022/12

Skogsstyrelsen 2023. *Artskydd i skogen – strategier och arbetsätt för förebyggande åtgärder -Redovisning av regeringsuppdrag*, Rapport 2023/15

Skogsstyrelsen 2023. *Förslag på mer flexibla biotopskydd samt anpassade skydds- och ersättningsformer för det fjällnära området*. Skogsstyrelsens rapport 2023/09

Skogsstyrelsen 2025. *Skogsstyrelsens budgetunderlag 2026–2028*, dnr 2024/2910.

Skogsstyrelsen 2025. Karttjänsten Skogens pärlor.
www.skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/skogens-parlor/

Skogsstyrelsen 2025. Skogsstyrelsens statistikdatabas. Avverkning. Brutto och nettoavverkad volym, tabell 01

Skogsstyrelsen 2025. Skogsstyrelsens statistikdatabas. Avverkningsanmälan. Ackumulerad areal i anmälan och ansökning om tillstånd till avverkning. Hela landet, tabell 09

Skogsstyrelsen 2025. Skogsstyrelsens statistikdatabas. Frivilliga avsättningar och certifierad areal, tabell 01.

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket 2024. *Naturvårdsavtal. Riktlinjer för tillämpning. Version 4.0*. Dnr SKS 2024/1303, NV-03404-24.

SLU Institutionen för skoglig resurshushållning 2023. *Skogsdata 2023 - Aktuella uppgifter om de svenska skogarna från SLU Riksskogstaxeringen. Tema: Gammal skog enligt miljömålsdefinitionen – vad kännetecknar den och var finns den?*

SOU 2025:21 *Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) – delbetänkande*

Statistikmyndigheten SCB. Statistikdatabasen. Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar samt improduktiv skogsmark År 2018–2023

TNS Sifo 2014. *Uppföljning av formellt skydd av skog – berörda markägares upplevelser av myndigheternas arbete under 2012 och 2013. På uppdrag av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen*

WSP Analys & strategi 2008. *Formellt skydd av skog – markägarnas synpunkter. På uppdrag av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen*

WSP Analys & strategi 2012. *Processerna för formellt skydd av skog – en uppföljning av markägares upplevelser 2009–2010. På uppdrag av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen*